

Moš tednik

Kronika

kulturno - politično glasilo

svetovnih in domačih dogodkov

Poštni urad Celovec 2 - Verlagspostamt Klagenfurt 2.

Izhaja v Celovcu - Erscheinungsort Klagenfurt

LETO XII. / ŠTEVILKA 16

CELOVEC, DNE 21. APRILA 1960

CENA 2.- ŠILINGA

Ob zaključku gospodinjiskih šol

Zopet nas vabijo sestre in gojenke na razstavo in zaključno prireditve v St. Rupert in St. Jakob. Razstave, ki jih pripravijo sestre s svojimi gojenkami ob koncu vsakega šolskega leta, privabijo številne naše rojake iz Roža, Zilje in Podjunc, da se sami prepričajo o delu, ki ga vršijo med šolskim letom sestre in dekleta. Človek se na razstavi ne more dosti načuditi temu, kar se dekleta v kratkem obdobju enega šolskega leta vse naučijo. Tu so razstavljene raznovrstne obleke za vsakdanjo in nedeljsko rabo, narodne noše, predpasniki, bluze, vezenine in pletenine, blazine, posteljnine, prtiči z narodnimi motivi, celo cerkveni paramenti itd.

Dekleta pa se ne uče na šoli samo šivanja, ampak tudi kuhanja. Dobra gospodinja mora znati oboje, kar pride do izraza tudi na razstavi, kjer pričajo raznovrstne okusno pripravljene jedi, da so se dekleta izurile temeljito tudi v tej gospodinjstvi stroki. Skrbno pisani zvezki pa nam nudijo še vpogled v teoretično znanje, ki so ga dekletom posredovale sestre vzgojiteljice iz vseh področij gospodinjstva, vzgojskega, domoznastva, literature itd. Tako nam pogled na razstavljene reči vsako leto znova potrdi prepričanje, da so naše gospodinjke šole res na strokovni višini in da morejo biti starši, ki pošiljajo svoje hčere v te šole, res zadovoljni. Šoli v St. Rupertu in St. Jakobu sta najmanj enakovredni vsem drugim tovrstnim šolam v deželi. V tem nas prepričajo tudi vsakoletne razstave, predvsem pa dekleta sama, ki ne morejo dosti pohvaliti tega, česar so se naučile pri častitih šolskih sestrah. Še pozneje, ko vršijo že kot matere svoje poslanstvo v družini, se rade in hvaležno spominjajo svojih nekdanjih vzgojiteljic. Vesele je njih svidenje z njimi. Marsikatera nekdanja gojenka je s sestrami v stalni pisni zvezi ter se obrača do njih za navete tudi še tedaj, ko je že mati številnih otrok, ko se je v družini uveljavila že kot gospodinja in mati.

Vsakoletne razstave gospodinjiskih šol pa so povezane vedno tudi z velikimi kulturnimi prireditvami, kjer nastopajo dekleta z recitacijami, deklamacijami, igrokazi, simboličnim rajanjem in izbranim petjem. Tudi v teh nastopih se zrcali del šolske vzgoje in sicer duhovna izobrazba in kultura, ki jo posredujejo sestre dekletom. Dolge zimske večere, a tudi nedeljske popoldneve in sploh prosti čas je treba v družini izrabiti tako, da se poglobimo tudi v knjigo ali razveselimo in razvedrimo ob lepi narodni pesmi. Zato je potrebno, da vzljubijo dekleta že na šoli dobro branje ter se nauče številnih pesmi, ki jih v družini ne sme manjkati. Kajti kjer je petje, tam je veselje!

Gospodinjiskimi šolami v St. Rupertu in St. Jakobu pa ne zagotavljata dekletom le srčne in vsestranske strokovne izobrazbe, ampak tudi trdno versko prepričanje. Na takih temeljih je potem res možno vzpostaviti srečno družinsko življenje. Ženo s tako izobrazbo bo mož znal ceniti, on in otroci bodo imeli v njej trdno oporo in lep zgled, narod pa vzor matere, ki mu je hkrati s pridnostjo, vzornostjo in zavednostjo garant njegovega obstoja.

Tudi letos se bomo zbrali v čim večjem številu na zaključnem slavlju obeh gospodinjiskih šol. S tem hočemo dokazati, kako znamo ceniti delo sester in gojenk.

Naj ljubi Bog blagoslavlja tudi v bodoče napore šolskih sester za strokovno izobrazbo naših gospodinj in duhovno rast naših družin.

Državni predsednik dr. Schärff - 70-letnik

Minulo sredo je državni predsednik dr. Adolf Schärff obhajal 70. rojstni dan. Ob tej priložnosti je slavljenec prejel številna pisma in brzojavke z voščili z vsega sveta. V sprejemni pisarni uradne rezidence državnega predsednika v nekdanjem cesarskem dvorcu na Dunaju so se številni voščilci podpisovali ves dan v posebno knjigo. Osebnost svoja voščila izrekli predstavniki vlade, zveznih dežel, raznih uradov in ustanov. Na slovesnem sprejemu danes, katerega so se udeležili predstavniki

vseh na Dunaju akreditiranih inozemskih diplomatskih misij, je državnemu predsedniku izrekel voščila doyen diplomatskega zbora, papeški nuncij Dellepiane.

Slavljenec je vse darove, ki jih je prejel, namenil v dobrodelne svrhe. Dunajska osrednja hranilnica pa je ustanovila poseben fond v znesku 1 milijona šilingov, ki bo nosil ime dr. Schärffa, za podpore revnim študentom.

Voščilom se pridružujemo tudi koroški Slovenci.

Papeževa velikonočna poslanica

Z osrednje lože bazilike sv. Petra v Rimu je na velikonočno nedeljo sv. oče Janez XXIII. - zvest večstoletnemu običaju - spregovoril rimskemu prebivalstvu ter romarjem iz vsega krščanskega sveta, ki so kljub dežju veliki trg, obkrožen z marmornatim stebriščem slavnega arhitekta Bramanteja, napolnili do zadnjega kotička. Cenijo, da je papeževe besede poslušalo okrog 150.000 ljudi na trgu, njegov govor so pa prenašale vse večje radijske in televizijske postaje na svetu. Ob koncu je sv. oče podelil velikonočni blagoslov »urbi et orbi«, to je rimskemu mestu in vsemu svetu.

V svojem nagovoru je sv. oče dejal, da praznik »Vstajenja Gospodovega pomeni za kristjane v vseh dobah najgloblje veselje, kajti moremo se pokloniti Jezusu, veličastnemu in nesmrtnemu Odrešeniku, Njemu, ki je premagal smrt in človeško slabost. Premagal je slabost izvirnega grega človekovega ter vseh nadaljnjih grehov človeštva.«

Janez XXIII. je potem priklinal v spomin trpljenje in smrt Jezusovo na zemlji, ki sta bila obnem »njegov slavní boj«. Nato je sv. oče nadaljeval: »Ljubljeni moji sinovi, vi veste, da ta njegov boj na zemlji še traja. Vsi mu prisostvujemo in vsi smo na njem udeleženi. Na eni strani stoji Kristus s svojimi predstavniki in verniki sv. Cerkve, ki so z njo združeni v zvišeni edinosti in bratstvu, tu stoje nadalje načela krščanstva, resnica, pravica in mir. Na drugi strani pa divja protikrščanski duh, v katerem se združujejo zmota, napačno pojmovanje življenja, pa tudi predrznost in snovno nasilje, nesrečo in pogubo prinašajoča zmeda.

Ker je položaj obeh taborov jasno opredeljen, je za vse nas dolžnost in odlika obnem, da ju spoznamo. Tako ravnanje pa zahteva velik smisel za odgovornost, trdnost značaja, odpor do kompromisov, popolno odkritosrčnost namenov ter dejanj pred Bogom in pred ljudmi. Pri tem nas pa bodri zavest, da Gospod drži svoje obljube in da nam že na tem svetu namenja darove svoje dobrote in svoje zmage. Toda to zagotovilo si moramo z lastnimi dejanji zaslužiti.«

Sv. oče je nato povzel besede sv. Avguština, ki poziva na »odkritosrčnost v mislih, dejanjih in življenju« ter nadaljeval:

»Med tem ko vas v tem velikonočnem dnevu vse vabi k duhovni radosti, toliko in toliko naših bratov - in kadar moram o tem vedno znova govoriti, me vselej prevzema žalost - ne uživa svobode, ne svobode mišljenja in ne svobode vere. Že dolga leta morajo trpeti nasilje in pritisk, oni doprinašajo svojo žrtev v molku in

trajnem preganjanju. Zeleli bi, da bi tudi oni slišali te očetovske besede tolažbe iz središča zedinjenega katolištva, ali pa vsaj njihov odmev. Ta naša združenost v duhu in v molitvi z njihovim trpljenjem pa je obenem vir blagoslova za celotno Cerkev, kajti zgled, ki ga dajejo naši preganjani sobratje s svojo neustrašeno stanovitnostjo nas vzpodbuja k duhovnemu izpopolnjevanju in vnemi.

Naš zaskrbljeni pogled pa se obrača tudi k vsem tistim, ki trpe zaradi narodne pripadnosti ali zaradi zapletenih in nevarnih gospodarskih okoliščin, ali pa zaradi kratenja njihovih naravnih ali državljskih pravic. Naj naša beseda zbudi v dušah vseh čut človečanske in krščanske solidarnosti, kajti namenjeno je, da bo ta čut zacvetel na dan, katerega je določila Previdnost.«

Janez XXIII. je zaključil svoj nagovor s prošnjo na Gospoda, da napolni z večno vero in zaupanjem srca vseh vernikov, ki trpe zaradi Njegovega imena ter Njegovega evangelija; tistega evangelija, za katerega je On sam živel ter ga oškropil s svojo lastno krvjo. »O Jezus, zmagovalac nad smrtjo in grehom, mi smo Tvoji! In Tvoji hočemo ostati. Mi, naše družine, vse kar nam je v srcu najbolj milega in dragega, bodisi v ognjeviti mladosti, bodisi v modrosti zrelih let, bodisi v odpovedih prihajajoče ali že dopolnjujoče se starosti: vedno ostanemo Tvoji! Daj nam Svoj blagoslov in podeli vsemu svetu mir, o Jezus, kot si ga podelil, ko si se na velikonočno nedeljo prikazal svojim najbližjim in si ga nato delil, ko si se prikazal v obednici, na jezeru, na cesti.«

Nova tiskovna konferenca?

Neka ne natančneje označena časopisna agencija DAN poroča, da namerava v kratkem takozvana »vindišarska skupina« prirediti na Dunaju novo tiskovno konferenco, na kateri bo »izrazila svoje zadovoljstvo z obstoječo manjšinsko zaščito v Avstriji«, ter zavzema odločno stališče proti zahtevam Slovencev.

»Predstavniki vindišarjev« so že enkrat priredili tiskovno konferenco na Dunaju, ki pa je celo po pisanju nemškega časopisja (na primer »Wochenpresse«) zelo klaverno izpadla. Čudno se nam le zdi, odkod si naenkrat »predstavniki vindišarjev« jemljejo pravico biti zadovoljni z manjšinsko zaščito, ko so vendar doslej sleherni tako zaščito odklanjali. Člen 7 govori o Slovincih in njihovih pravicah.

Zanimivo bo, katere časopise bodo na to konferenco, ako bo vobče do nje prišlo, prireditelji vabili.

Objava

V petek, dne 22. aprila 1960, v času od 13. ure do 17. ure je na Državni realni gimnaziji za Slovence v Celovcu »Dan staršev.« Starši naših dijakov imajo priložnost, da se o učnih uspehih svojih otrok porazgovorijo z vsemi profesorji.

Sprejemni izpiti za prvi razred in po potrebi tudi za višje razrede bodo v soboto, dne 9. julija 1960, to je prvi dan velikih počitnic.

Ravnateljstvo

- KRATKE VESTI -

Hruščev namerava priti na Dunaj poleti, je bilo uradno naznanjeno na Dunaju in v Moskvi. Natančni čas obiska še sicer ni bil določen, vsekakor pa enkrat konec julija ali v začetku avgusta. S tem bo vrnil obisk, ki sta mu ga lani napravila avstrijski zvezni kanceler ing. Raab in podkanceler dr. Pittermann v Moskvi. Po napornih potovanjih po Daljnem vzhodu in po Franciji ter še napornejših političnih pogovorih si je Hruščev vzel daljši dopust, ki ga preživlja v nekem letovišču ob Črnem morju. V zadnjem času so se razširile vesti, da je Hruščev bolan in sicer, da mu nagajajo jetra. Proti tej bolezni pa mora jemati precejšno množino tablet, katere pa vplivajo slabo na živce. Menijo, da je zaradi tega na potovanju po Franciji Hruščev večkrat vzbujal vtis utrujenosti. Spričo tega mednarodna politična javnost z dvojnimi zanimanjem pričakuje njegov obisk na Dunaju.

Žalosten rekord je dosegel na letošnjo veliko noč Berlin. V zapadni del mesta je namreč prbežalo okrog 6000 beguncev iz Vzhodne Nemčije. Pred vhodi v begunska taborišča so nastale dolge vrste čakajočih beguncev, ki so se hoteli prijaviti za politični azil. Veliko večino beguncev so tvorili kmetje, ki so v zadnjih mesecih v okviru splošne in poostrene kolektivizacije izgubili svoje domove in zemljo. Znatno je bilo tudi število obrtnikov. Vsi ti so izrabili olajšave zaradi povečanega velikonočnega prometa za pobeg preko »železnega zastora«.

Policija je morala nastopiti proti praznovnežem v vasi Secondigliano pri Neaplju. Od jutra je namreč velika množica ljudstva obdala neko hišo, v kateri je ležal neki na raku bolni otrok. Otrok sam sicer ni ozdravel, pač pa se je po vasi razširila vest, da je iz leve nosnice Kristusa na stenski sliki priteklo nekaj kapljic krvi. Množica je hotela vdreti s silo v hišo, da ta »čudež vidi«, kar pa je policija preprečila.

Nemiri so izbruhnili na Južni Koreji, kjer so v prestolnici Seoul pod vodstvom študentov bile v minulih dneh velike demonstracije proti novoizvoljenemu državnemu predsedniku Sighmanu Ree-ju.

FATIMSKÉ SKRIVNOSTI NE BODO RAZODELI

Tretji del »fatimske skrivnosti« ne bo objavljen, zatrjujejo pristojne oblasti na Portugalskem. Msgr. Borges, rektor seminarija v Fatimi, razlaga, da se bo to zgodilo zaradi »modre zadržanosti« Cerkve.

Kot znano je to tretjo skrivnost napisala Lucija, eden izmed treh čudežnih fatimskih otrok, v posebnem pismu, ki se zapečateni hrani na škofiji v Leiriji, kamor spada tudi Fatima. Lucija je naročila, da tega pisma ne smejo odpreti pred letom 1960. Ni pa s tem rekla, naj njegovo vsebino leta 1960 razglasijo vsemu svetu. Zato bo verjetno res tako, da bodo pismo odprli, toda njegova vsebina bo ostala znana le malokomu.

Politični teden

Po svetu . . .

Predvelikonočni sestanek v Washingtonu — priprava na »veliko konferenco«

V predvelikonočnem tednu so se v Washingtonu sestali zunanji ministri glavnih Atlantskih držav, in sicer Združenih držav, Velike Britanije, Francije, Italije, Zapadne Nemčije in Kanade, da se pogovore glede skupnega nastopa na bližajoči se »vrhunski konferenci«, ki je napovedana za prihodnji mesec maj.

Sestanek je bil vsekakor zelo potreben, kajti tako vzhodni kot zapadni tabor poskušata na vse kriplje izboljšati svoje izhodiščne postavke za bodoča pogajanja. Pri tem se ne omejuje samo na pridobivanje postojank v izvenblokovskih državah, ampak skušata oslabiti tudi svojega nasprotnika naznotraj. V tem pogledu ima Sovjetska zveza mnogo laže stališče, kajti njen satelitski blok drži skupaj sila in ga ne more omajati nobena diplomatska intriga, dočim je zapadni blok le plod skupnih interesov posameznih članic, pri čemer pa ohranja vsaka svobodo svojih dejanj. Zato teži sovjetska politika za tem, da s podžiganjem nasprotij med posameznimi članicami poskuša oslabiti ves zapadni blok. Ključno postojanko v zapadnem bloku zavzema Francija in zato je Hruščev obiskal De Gaulle, da poskuša preko nezadovoljne Francije, ki meni, da jo njeni zapadni zavezniki ne upoštevajo dovolj, vnesti prepričanje v zapadni tabor. Vendar izgleda, da se Francozi niso pustili speljati po vabah Hruščeva, ampak so njegove ponudbe dobro pretehtali in ugotovili, da jim v zameno ne nudi nič boljšega.

Adenauer ostal osamljen

Zato so Francozi, ki so doslej podpirali Adenauerjevo nepopustljivo politiko, v Washingtonu imeli več razumevanja za angleško stališče, namreč, da je pri pogajanjih s Sovjetsko zvezo treba biti sicer trden in odločen v bistvenih zadevah, vendar da mora biti taktika pri pogajanjih elastičnejša.

Nasproti tem pa je politika zapadnonemške vlade v zadnjih mesecih stremela za tem, da pripravi zapadne zaveznike kar k največji nepopustljivosti do Sovjetske zveze. Berlin in zedinjenje obeh Nemčij sta sicer zelo važni zadevi, toda še zdaleka ne najvažnejši na svetu. Danes je to brez dvoma vprašanje atomske razorožitve, ki zaradi svojih neizmernih stroškov postaja nezno breme celo za orjaška gospodarstva »atomskih velesil«.

Zaključno uradno sporočilo ministrske konference v Washingtonu zato sicer poudarja, da je bila dosežena soglasnost vseh udeležencev glede vseh temeljnih vprašanj, ter da se stališča zapadnega bloka do atomske razorožitve kot tudi glede zedinjenja obeh Nemčij ter glede položaja Berlina niso spremenila, pač pa pušča to odprta vrata glede taktike pri pogajanjih, ali bolj naravnost, možnost sprememb v bodočnosti. V glavnem je Zapadna Nemčija s svojo željo po nepopustljivosti ostala osamljena.

Zato v mednarodnih krogih računajo, da utegne Zpad privoliti v gotove spremembe glede položaja Berlina, vendar se pri tem ne bodo zapadni zavezniki odpovedali nobeni izmed pravic, ki jim pritiče na podlagi zmage nad Hitlerjem. To se pravi, da si bodo zapadnjaki zadržali svoje okupacijske pravice, pač pa utegne morebitni novi sporazum iti na račun nemških interesov.

Sicer pa sta vprašanji Berlina in združenje obeh Nemčij odvisni od uspeha in neuspeha razgovorov o atomski razorožitvi.

Atomska konferenca odgodena

Doslej atomska konferenca desetorice v Zenevi kljub nekaterim optimističnim novicam ni prišla niti za korak naprej. Za Veliko noč so se predstavniki držav udeleženk (Združenih držav, Velike Britanije, Kanade, Francije, Italije, Sovjetske zveze, Poljske, Čehoslovaške, Romunije in Bolgarije) razšli in se sestanejo šele 25. aprila. Te »podaljšane« velikonočne počitnice bodo delegatom nudile priložnost, da se pogovorijo s svojimi vladami. Nekateri opazovalci sklepajo iz tega, da so glavna vprašanja bila tako daleč razčiščena, da morejo

o njih sedaj vlade sprejeti kake važnejše sklepe. Ako bo glede te zadeve moč priti do kompromisa med Vzhodom in Zpadom, bo sporazum o ostalih vprašanjih, vključno Berlina in Nemčije, sorazmerno lahak.

. . . in pri nas v Avstriji

Med prazniki je politika mirovala. Velikonočni prazniki letos sicer niso prinesli trajnega pomirjenja v našo notranjo politiko, brez dvoma pa nekaj dni ljubelega miru. Sicer pa je v zadnjih tednih bilo v političnih krogih opaziti neko predpraznično trudnost.

Na veliki četrtek se je sestel posebni pododbor paritetne komisije za plače in cene, vendar samo za to, da se pogovori, kaj bodo delali po praznikih. Sestanka so se udeležili predstavniki zvezne trgovinske zbornice, združenja delavski zbornic, predsestva kmetijskih zbornic ter osrednje delavske organizacije. Predstavniki teh organizacij in ustanov so se zavezali, da bodo po veliki noči izdelali svoje predloge o tem kako zavreti vedno naraščajoče cene in jih spraviti v sklad s plačami delavcev in uslužbencev.

Delo v odborih in pododborih ponavadi zahteva mnogo časa, posebno kadar sedijo v njih predstavniki skupin, ustanov in organizacij, katerih interesi si nasprotujejo. Tako bo verjetno minilo nekaj časa, da bodo prizadete organizacije izdelale svoja stališča, nato jih bo poskušal pododbor vskladiti in končno bo o njih sklepala paritetna komisija, za njo pa vlada in na koncu parlament. Med tem časom pa utegne steči mnogo vode po Dravi in cene naprej naraščati. Šele ko bodo tako narastle, da bo grozila poplava inflacije, bo ta končno prisilila vlado, da se zgane in nekaj ukrene.

Sicer pa so letošnji velikonočni prazniki bili v znamenju obujanja spominov, kajti preteklo je 15 let po padcu nacizma. Ob spominu na grozni veliki teden leta 1945

O protiverski gonji v Sovjetski zvezi

Rim (AI). — Glasilo Svete stolice, »Osvetovatore Romano«, je objavilo članek o neusmiljenem boju, ki ga v Sovjetski zvezi vodijo proti veri. List se pritožuje, da za videzom, ki ga ta država kaže svobodnemu svetu, le malokdo vidi krvavo dramo krščanstva, ki traja že štirideset let in ki se vedno bolj zaostruje.

Vatikanski dnevnik piše, da je nedavno potovanje Hruščeva po Franciji dalo povoda za najrazličnejše pisanje, ki bolj ali manj naklonjeno prikazuje podobo tega moža, uspehe, ki mu jih pripisujejo, ter napredek komunizma po Stalinovi smrti. Pri tem pa ne omenjajo obnovitve protiverske gonje v še večjem obsegu in sicer po natančnih navodilih vodstva sovjetske komunistične partije. Ta navodila je njeno gla-

Katoličani in nacionalizacije

Katoliški moralni nauk dovoljuje socializacijo, toda samo kot izjemo, ne kot pravilo, kadar gre pri tem za skupni blagor. To je stališče, ki ga zavzema milanski bogoslovni profesor Guzzetti v članku z naslovom »Ali je marksist, kdor se zavzema za nacionalizacijo?«

Članek glede tega navaja odlomek iz govora, ki ga je maja 1945 imel papež Pij XII. zastopnikom italijanskih delavskih organizacij. V njem je dejal, da katoličani lahko privolijo v socializacijo ter nacionalizacijo, toda le takrat, kadar ni za zagotovitev javnega blagra nobene druge poti in kadar se to izkaže za edino uspešno sredstvo, ki lahko prepreči zlorabe, nekoristno trošenje delovne sile ali njihovo smotno razporejanje v korist skupnosti.

Spričo tega, pravi profesor Guzzetti, je s katoliškega stališča zmotno bodisi zanikati slehermo možnost nacionalizacije, bodisi postavljati jo kot načelo in njeno uvedbo zahtevati iz drugih vzrokov kakor pa zaradi javne blaginje. Za Cerkev je v tem vodilno načelo nedotakljivost zasebne lastnine. Ne pove pa ona nič, kaj zahteva skupni blagor in kdaj nastopi nemoralno stanje, ki tak nastop opravičuje. Zaradi tega lahko katoličani o tem različno mislijo, ne da bi

sredi solza, bolečin in razdejanja praznujemo letos tudi praznik vstajenja Avstrije, tako v materialnem kot tudi v duhovnem pogledu, kot je dejal v svojem velikonočnem nagovoru zvezni kancler ing. Raab. Pred petimi leti je bila namreč podpisana državna pogodba, ki je Avstriji vrnila tudi državno samostojnost. »Končno je Avstrija dosegla to, da nima več nikjer sovražnikov in tudi ne pripada nobenemu bloku, skupini držav ali političnih zavezništva, ki bi nas utegnili zapeljati v nezaželene avanture,« je dejal ing. Raab. Potrebno pa je, da si danes, ko živimo v svobodi in sorazmernem blagostanju, priključimo v spomin čase groze in pomanjkanja pred 15 leti, da bomo znali dobrine, ki smo jih deležni, prav centi.

Prvi maj pri polkah in pivu

Kot znamenje spremenjenih časov je treba razumeti tudi sklep graške organizacije socialistične stranke. Ta je namreč sklenila, da bo letos na dan 1. maja, na praznik dela, namesto običajnega demonstrativnega obhoda strumnih čet delavcev po mestnih ulicah priredila »praznik skupnosti« na nekem športnem stadionu v mestni okolici. Ondi zbrani delavci in nameščenci ne bodo več praznovali ob zvokih koračnic in razrednobojnih gesel, ampak ob poskočnih valčkih in veselih polkah pri pogrjnjeni mizi.

To spremembo utemeljujejo prireditelji s tem, da demonstracije za delavske pravice danes niso več potrebne, kajti delavci so si pravice, za katere so se svojčas borili, že pridobili. Zato bodo uporabili praznik prvega maja, da jih v veselju uživajo. Graška strankarska organizacija s tem ni naredila nič novega, kajti številne krajevne organizacije v manjših krajih so že v zanjih letih večkrat na podoben način praznovale prvi maj. Novo je le to, da se je prvič organizacija velikega industrijskega središča odločila za ta način praznovanja prvega maja. V zadnjih letih je z rastočim blagostanjem, ki so ga deležni delavci, postajala udeležba na povorkah 1. maja vedno manjša.

silo »Pravda« objavilo 10. januarja letos. Sovjetska partija sodi, da je za oblikovanje »novega sovjetskega človeka« potreben neusmiljen boj proti Bogu, proti Cerkvi, proti slehernemu ostanku vere v ruskem človeku, proti vsakeri cerkveni oblasti, škofom, duhovnikom in vernikom.

Danes je moda govoriti o Sovjetski zvezi in njenem napredku. Toda za tem videzom le malokdo vidi resnico o položaju vere. Marsikdo obžaluje omejevanje pravic človekove osebnosti, se zgraža nad njimi in protestira. Zatiranje vere in Cerkev pa se večini ne zdi žalitev človekovega dostojanstva, čeprav v človeku, ki trpi zaradi resnice, človeška svoboda dobiva svoj najbolj vzvišeni in najplemenitejši izraz.

se pri tem obtoževali marksizma ali konzervativizma. Človek lahko zagovarja nacionalizacijo na določenem gospodarskem področju, ne da bi bil markstist, in jo lahko pobija, ne da bi bil konzervativec. (AI).

Ljudska sodba o obisku Hruščeva v Franciji

Pariz (AI). Pariški dnevnik »Aurore« je izvedel povpraševanje, kaj mislijo Francozi o pravkar končanem obisku sovjetskega ministrskega predsednika v deželi.

28% povpraševanih sodi, da je general De Gaulle imel prav, ko je Hruščeva povabil v Pariz, 18% da ne, 45% ne ve odgovora. 32 odstotkom je mož napravil dober vtis, 47 odstotkom slabega, 21 odstotkom nobenega.

76 odstotkov povprašanih meni, da je cilj Hruščeva pripraviti komunistični prevrat v Franciji in na Zahodu, 5% da ne, 19 odstotkov nima o tem lastne sodbe, 96 odstotkov je spričo tega prepričan, da tvega Francija smotno nevarnost, če bi se zaradi sovjetskega snubljenja odtrgala od zahodnih zaveznikov, 2 odstotka, da ne.

Popravek

V našem poročilu o obisku predstavnikov slovenskih osrednjih organizacij, ki so ga izvršili dne 8. aprila pri delnem glavarju, kateremu so izročili predloge in zahteve glede izvršitve člena 7 državne pogodbe, je zaradi izpada ene vrstice nastala neljuba pomota, ki jo s tem popravljamo. Prizadeti odstavek se glasi pravilno:

Izročili so mu konkretne predloge glede vzpostavitve, organizacijskega ustroja in delokroga posebnega oddelka deželnega šolskega sveta za manjšinsko šolstvo, glede položaja in prejemkov učiteljstva dvojezičnih šol (v zvezi z novim zakonom o učiteljskih pravicah — Lehrerdienstrechtsgesetz), glede priprave zadostnega učiteljskega naraščaja za potrebe dvojezičnega pouka, kakor tudi spomenice o slovenskih napisih, o slovenskem uradnem jeziku pri sodiščih in upravnih oblasteh, zahteve glede uresničevanja kulturne in gospodarske enakopravnosti ter povračila škode žrtvam vojne in političnega preganjanja. V tej zvezi so slovenski predstavniki izrazili tudi željo, da deželna vlada vključi ureditev manjšinskega vprašanja v že napovedano programatično izjavo pred deželnim zborom.

SLOVENC

doma in po svetu

Sedma elektrarna na Dravi v Sloveniji

Z dovršitvijo gradbenih del elektrarne pri Sv. Ožbaltu na Dravi bo še ta mesec zaključena veriga elektrarn med Labudom in Mariborom, kjer bo tako do popolne mere izkoriščena vodna moč te reke. Skupina omenjenih šestih central spada med gospodarsko najugodnejše, kajti zaradi tesne doline skozi katero si utira Drava pot med gorskima grebenoma Pohorja in Kozjaka, so bili gradbeni stroški izredno nizki.

Podjetje »Tehogradnje«, ki je gradilo večino dravskih elektrarn onstran državne meje, pa je pristopilo te dni k gradnji sedme elektrarne pri Hajdošah, kajti tudi spodnji tek Drave med Mariborom in Ormožem nudi ob sicer nekoliko drugačnih pogojih možnosti za pridobivanje električne energije. Elektrarna v Hajdošah bo dajala letno 300 milijonov kWh. Dravske elektrarne so zelo velikega pomena za gospodarstvo Avstrije, Slovenije, pa tudi ostale Jugoslavije, kajti Drava ima sorazmerno velike količine vode tudi v poletju, ko se talijo alpski ledeniki ob njenem izvoru, dočim imajo ostale slovenske in jugoslovanske reke takrat zelo malo vode.

Jubilej uglednega vzgojitelja

V Buenos Airesu je praznoval svoj 50. rojstni dan dr. Vinko Brumen, eden izmed najbolj razgledanih slovenskih vzgojeslovnih strokovnjakov. Po rodu je iz Šalovcev pri Središču ob Dravi na Spodnjem Štajerskem. Na univerzi v Ljubljani je leta 1935 doktoriral iz filozofije. Nato je izpopolnjeval svoje znanje v Nemčiji in Angliji ter se specializiral za vprašanja vzgojeslovja. Do leta 1945 je poučeval na raznih srednjih šolah, obenem pa bil predavatelj na univerzi. Od leta 1945 do 1947 je bil ravnatelj slovenskega učiteljskega v Goric, nakar se je preselil v Argentino, kjer je uslužben pri nekem velikem založniškem podjetju.

Dr. Brumen je napisal okrog 80 znanstvenih in poljudno-znanstvenih razprav ter člankov po raznih listih in revijah. Izdal je tudi tri knjige, ki so izšle pred drugo svetovno vojno. Poleg vzgojeslovja pa ga zanima tudi zgodovina. O delovanju pokojnega Janeza Ev. Kreka je pripravil obsežno knjigo, ki bi jo naj založila Mohorjeva družba v Celju, toda nacistični napad na Jugoslavijo leta 1941 je ta načrt preprečil. Hitlerjevi valpti so del je tiskane naklade uničili, po slučaju pa se je rešil en izvod Brumnevega rokopisa. V izseljenstvu dr. Brumen tudi pridno suče pero in v Koledarju Svobodne Slovenije za leto 1950 tako bodri Slovence: »Ne klonimo prehitro pred težavami, borimo se in skušajmo jih premagati. Potrebno pa je, da uporabimo za to vsa sredstva, ki so v naši moči. Med temi je vedra vera vase in v smisel življenja, trden pogum in volja do uspeha, žilava vztrajnost pri delu in vsem prizadevanju trezno gledanje okoli sebe in živo prepričanje, da ni najvažnejši zunanji uspeh, dobrine tega sveta, marveč da imamo opraviti z njimi le, da se izpolnjujemo sami, da množimo svoje notranje bogastvo, žlasti tisto, ki bo na tehtnici sodnega dne odločilo našo večno usodo.«

Levstikove nagrade

V Ljubljani je posebna komisija razdelila letošnje Levstikove nagrade. Franc Milčinski je bil nagradjen za pravilčno lutkovno igro »Zvezdica zaspanka«, dr. Lavo Čermelj za poljudno znanstveno knjigo »Z raketo v vesolje«, slikar Matij Pregelj za ilustracije Hemingweyevе novele »Starec in morje« in grafik Štefan Planinc za ilustracije mladinskih knjig.

Buenos Aires - pisana južnoameriška prestolnica

(Nadaljevanje in konec)

Zlasti papir ima visoko ceno. Nedeljske izdaje listov so spet zelo obsežne in vsaka številka tehta gotovo več ko en kilogram. Kdor ga prebranega proda, dobi več kot pa je dal za časopis... In če bo šlo tako naprej, bodo kolporterji začeli prodajati časopise raje kar v tovarno kot pa odjemalcem. Po raznih ulicah so vozili stari narji med glasnim vpitjem svoje karijole (dvokolesni vozovi) in vpili, da naj jim ljudje prodajajo, kar več ne služi... Nikdo se navadno ni odzval: bilo je preveč sitnosti zbirati staro šaro. Sedaj so starinarji iz predmestnih ulic izginili in se pomaknili bliže središču... Najraje kupujejo stare obleke; baje jih obračajo in potem prodajajo kot »nove« za polovično ceno...

Včeraj beračev ni bilo in pijancev tudi ne. Vsaj policija jih je tedaj zaman iskala. Kdor je namreč beračil po ulici ali pa se znašel na cesti pijan, je moral s policajem na komisariat in kdor je bil samo enkrat zaslišán in podpisal zapisnik, je dobil »piko«, ki je potem preprečevala podelitev »buene conducte«, (spričevala o dobrem vedenju — Führungszugnis). In brez tega spričevala ni bilo potnega lista, ni bilo trgovske ali obrtne koncesije, ni bilo primerne službe. Do včeraj beračiti ni bilo treba, upijanjal pa so se ljudje samo doma.

Nekdaj in sedaj

Sedaj se opotekajo iz kavarn in barov in se za policaja le malo zmenijo. Policaj stoji na oglu, pa pogleda stran in jih ne vidi. Res je, da pijanci niso sitni; hitro se umaknejo v stranske ulice ali pa poiščejo prvo križišče, da bi jih množica zakrila s svojim plaščem. Vidi se jim na rdeče podplutih očeh, da so sklenili, da se je to zgodilo danes zadnjič, jutri se ne bodo več upijanili, ker bo jutri lepše kakor je danes.

Vozovi argentinskih železnic so udobni, da, več kot udobni. Proga je namreč širokotirna in sedeži pač prirejeni za sedala... Ko so pred leti uvajali nove trolejbusse, so iz neke evropske države poslali tudi te vrste vozila, ki so pač bila za sedala tiste dežele. Res so jih tukaj poskusili, toda hitro so jih morali poslati nazaj. Kjer so bila mesta za tri evropska sedala, je bilo tukaj prostora komaj za eno. Ljudje vedo, kaj se pravi udobno sedeti in med vožnjo se ljudje niti ne pogovarjajo, tako uživajo udobno potovanje. Mnogi bero, bero vse — knjige, časopise, revije, a še najraje stripe (slikanice z nekaj spremnimi stavki). Kako vlak vozi in kako se trese, vedo prav dobro in kadar pridejo do svoje predmestne postaje, niti ne pogledajo skozi okna, ker vedo iz obratov ali zavor, kje so in da je treba izstopiti...

Tako je bilo včeraj, danes pa nas je vse zmotilo čudno vreščanje pri vratih oddelka. Vlak se še ni dobro premaknil, ko je stal pred vrati fantek, komaj mu je bilo

šest let, raje še manj. Začel je deklamirati in še lepše zreti po nas. Lepo je bil naučen, ko je popisoval, kako je mama bolna, oče brez službe in bratec brez zdravil. Pomagajte, pomagajte, je donelo do nas.

Začeli so se tihi pogovori na desni in levi... Kaj bo, če bodo otroke naučili beračiti? Nesreče silijo ljudi v beračenje in kdo bo mogel razbrati, kdaj je otrok resničen prosilec za mamo, bratca ali očeta, ki je brez dela? Nesreča pride in kdo ji bo zaprl vrata?

Ne tanki — ampak toča

Komaj se je vlak ustavil, je začelo čudno nekje šumeti in vreti. Kolodvor je med največjimi na svetu in se ropot vlakov že popolnoma izgubi v ogromnih lokih oboikov. Šum je prihajal nekje od pristanišča, kjer je bil res poprej majhen oblak. Prihajalo je vedno huje in naenkrat je bilo tako, kakor da nam drvi v lopo iz naših hrbtov vsaj deset lokomotiv pod najhujšo paro; kaj bo, ko se bodo vse razletele na odbijačih.

Nervozno smo pohiteli proti glavni lopi, ženske so že vreščale. Ko sem se ozrl, lokomotive od nikoder ni bilo, le nekaj se je zgoraj nad nami s silnim truščem vsulo; bilo je tako, kakor da se približuje nekdo z nebes s celo divizijo tankov. Naslednji hip se je že usulo na nas. Šipe na strehi so se razbile, nenadoma je zabliskalo in nato treščilo prav, prav blizu. Usula se je toča, kakor je nihče v tej deželi ne pomni. Trajalo je deset minut; hvala Bogu.

Promet na cestah se je ustavil; ni bilo mogoče nikamor naprej. Čakal sem pod kapom in se stisnil na stopnišče, ki je bilo ob vhodu. Pred menoj je bil velik trg in še večje razdejanje. Drobci šip povsod, vozila brez oken, in vozovi s konjsko vprego so zdrveli bogve kam. Sledil je nalive, ki se je polagoma umirjal.

Umetna rast oči pri zajcih

Pred časom so člani nekega znanstvenega laboratorija v Tiflisu, glavnem mestu Sovjetske Gruzije, poročali v svet, da se jim je posrečilo povzročiti novo rast očesnih leč na kuncih. Za oftalmologe, to je za očesne zdravnike, bi to pomenilo, da bi lahko pomagali tistim, po navadi starim ljudem, ki so zaradi obolenja na očesnem kataraktu prisiljeni nositi debela nerodna očala, ki pa jim dajejo zelo omejen vid.

Medtem ko ameriški znanstveniki poročilom iz Tiflisa niso mogli prav verjeti, sta bila dva angleška znanstvenika, po imenu doktor Paul Espinasse, in dr. Stenhouse Stewart, manj skeptična. Dr. Espinasse je leta 1955 obiskal laboratorij v Tiflisu, kjer sta mu profesor Čanturišvili in doktorica Tamara Siharulidze pokazala kunce, ki jih uporabljata, in svojo tehniko.

Pred nekaj meseci sta oba imenovana angleška znanstvenika v angleški reviji

Pred nami je začel krožiti prodajalec časopisov, brošur in zapeljivih revij. Bil je prijeten dedec, v cvetu svojih let in zelo čedno napravljen. Nič se mu ni poznalo, da je danes drugače, kot je bilo včeraj. V naročju je imel sveženj knjižic in vpil: Vrnitev v Argentino, napisal Juan Domingo Peron¹, deset pesov²! Vrnitev Perona, samo deset pesov, samo deset pesov. Hodil je mimo nas, prodajal knjigo, ki jo je kongres zaplenil, nekaj metrov od njega je bil policaj in se zanj ni zmenil.

Mimo sta pribrzeli dekleti, ki že nista bili več deklici. Še bolj je dvignil glas in ponudil za deset pesov. Ustavili sta se in se mu smejala. Smejal se je še sam in pozabil na vse... nazadnje je le stisnil: il regresso de Peron — diez pesos!

Še bolj sta se mu zasmejala in rekli: »Saj se ni vrnil in se ne bo...«

Zasmejal se je na vsa usta: »Saj ravno zato prodajam. Ko bi se vrnil, knjiga ne bi imela nobene cene... zato diez pesos; kaj ne: diez pesos?«

Še bolj sta zavreščali, diez pesos pa mu le nista dali.

Verjetno tega tudi ni pričakoval. Le ves rdeč od veselja se je obrnil proti meni in oči so bile polne radosti... Bil je srečen. Ni vedel, kako bi mi to povedal, zato se je spet ozrl proti nebu, mi pomežiknil in začel: el regresso de Peron...

Ruda Jurčec

¹ Juan Peron je bil predsednik Argentine od leta 1944 do leta 1955. Sprva je mnogo storil za izboljšanje položaja revežev predvsem delavcev, toda sčasoma je uveljavil popolno osebno diktaturo.

Z velikim osebnim luksuzom in razpisnim državnim gospodarstvom je spravljal vsa dežela na rob gospodarskega propada, ko ga je upor pod vodstvom generalov in ob podpori drugih krogov zrušil, nakar je odšel v izgnanstvo. Toda v nekaj letih so mali ljudje povečini pozabili na njegov policijski teror ter razpisno življenje in se spominjali le njegovih dobrih del, kar prihaja v tej črtici tudi do izraza.

² Argentinski denar.

»Nature« objavila poročilo, da se je tudi njima posrečilo ustvariti kuncem nove očesne leče.

Po navodilih, ki sta jih dala sovjetska znanstvenika, sta Angleža vzela celice iz očesnih vek tri tedne starih telesnih zaplodkov kuncev, in sta te celice presadila odraslim kuncem v prazno kapsulo, iz katere so prej odstranili očesno lečo. V osmih tednih so kuncem zrastle nove leče, ki so že imele vsaj približno refrakcijsko moč normalnih leč. Angleška znanstvenika sta imela celo boljši uspeh kot oni v Tiflisu. Medtem, ko so ti izjavili, da je potrebno za popolno zrastle leč 16 mesecev, sta Angleža pri nekaterih kuncih že v dveh mesecih vzgojila leče, ki se le malo razlikujejo od normalnih.

Naslednji cilj raziskovanja je, preizkusiti to tehniko še pri drugih živalih, in nazadnje pri človeku.

lam podložne, inu vse druge zemle kakoršnega kol imena na desnini kraju Save, tako de bude velki curik te vode mejil med obema kraljestvama. — Toda mirovna pogodba je tudi določala, da se smejo dotedanji avstrijski podaniki v teku šestih let še svobodno izseljevati iz Ilirije v Avstrijo, vendar so Francozi potem z uredbo z dne 31. XII. 1809 omejili to svobodo le na glavarje družin, niso pa dovolili izseljevanja vojaškim obveznikom.

Željo po pridobitvi naših dežel je gojil Napoleon že dolgo, kajti z omenjenim ozemljem je hotel dobiti neposredno zvezo po suhem z Dalmacijo, ki je bila že od l. 1805. francoska (italijanska) in s tem dobiti tudi premoč na Jadranskem in Sredozemskem morju. Razen tega je hotel s tako zavarovano Dalmacijo ustvariti tudi močno oporišče, iz katerega bi mogel vplivati na usodo Turčije. Toda iz poteka mirovnih pogajanj dobivamo vendarle vtis, da izprva še ni bil dokončno odločen prisvojiti si naše dežele, temveč se mu je izoblikovala ta zahteva šele v teku pogajanj. Prvi čas je šlo Napoleonu prvenstveno le za to, da Avstrijo toliko oslabi, da bi mu ne mogla biti prav nič več nevarna. V ta namen je stavljaj njegov zunanji minister Chamaigny prve tedne tudi najrazličnejše predloge in jih potem med pogajanjji večkrat zamenjeval z drugačnimi. Šlo mu je v bistvu le za velikost ozemlja in za število prebivalstva, ki bi ga odtrgal od Avstrije, a za nekako merilo je smatral tisto, kar so imele v času pogajanj zasedeno njegove armade. »Gre mi za to, da se mi odstopijo štirje ali pet milijonov duš« je pisal Napoleon še dne 22. VIII. svojemu zunanjemu ministru. Glede na to je potem v teku mirovnih pogajanj tudi predlagal odstop Salzburgske, Dolenje Avstrije do Anize, vse Koroške, Kranjske, del Galicije itd., dočim n. pr. Trsta sploh ni omenjal. Še meseca ju-

Ob obletnici okrožnice „Divini redemptoris“

Vatikansko mesto (AI). Glasilo Svete stolice, »Osservatore Romano«, opozarja krščanski svet na pomen okrožnice »Divini redemptoris«, ki jo je papež Pij XI. objavil 19. marca 1937. V njej ostro obsoja komunizem kot brezverstvo moderne dobe in sleherni sodelovanje katoličanov s komunisti.

List pravi, da je pomen te listine trajen in živ, zakaj dobila je za svoje mračne napovedi potrdilo v poznejših žalostnih dogodkih. Sedanje mučeništvo molčeče cerkve, ko je 800 milijonov ljudi brez evangeljske besede, 70 milijonov katoličanov pa trpi preganjanje; zatiranje na Madžarskem in v Tibetu; nedavna smrt hrvatskega primasa, kardinala Stepinca, da navedemo samo nekatere primere — vse to daje neizbrisljiv pečat ideološko-socialnemu redu, ki skuša najprej zatreti v ljudeh sleherni versko čustvo, potem pa hoče z materialističnim valjarjem streti tudi človeško osebnost samo.

Pasja smrt pod komunizmom

Svetovna zdravstvena organizacija v Ženevi je pred kratkim dobila podobno poročilo, kako so na Kitajskem v eni noči uničili vse netopirje.

Oblasti so zapovedale, da mora 600 milijonov ljudi v tej neizmerni deželi (določena dne čuti od mraka do sveta) imeti v hišah prižgane luči in nepretrgoma vpiti. Netopirji, (ki se od strahu osem ur niso upali nikjer vsteti) so ob zarji onemogli popadali na tla, nakar so jih pobili.

Ta neverjetni korak bi bil še nekam razumljiv, ker veljajo netopirji za prenašalce bolezni. Neverjetno pa se zdi poročilo, da podobna usoda grozi zdaj v drugi komunistični državi, v Bolgariji, psom. Sofijska vlada je pred nekaj dnevi objavila odlok, v katerem pravi, da v socialistični demokraciji za te štirinožce ni mesta.

Ta žival, ki po vsem svetu velja za največjega prijatelja človekovega, je po sodbi bolgarskih oblastnikov zlasti na deželi nepotrebna in škodljiva, češ da prenaša bolezenske klice in širi zlasti glistavost med otroki. Zaradi tega so sklenile njihovo zatrtje. Kmetom so zapovedali, da morajo takoj pobiti vse pse, razen čuvajev, katere pa bodo smele imeti samo hiše na samem.

Odkol je seveda vzbudil v deželi dosti ogorčenja. Zaradi tega je partijsko glasilo »Narodno delo«, moralo objaviti dolg članek, v katerem ga zagovarja. V njem pravi, da so psi »družbeni zajedalci«. Hranijo se sicer z ostanki človeške hrane, toda pes poje četrtno tistega, s čimer bi lahko redili prašiča. Zakaj ne bi torej namesto štirih psov redili ene svinje?

Pasjega življenja v tej komunistični državi bo torej kmalu konec, a to le za pse.

FRAN ERJAVEC:

286

KOROŠKI SLOVENC

(III. del)

V tistih tednih so korakale dolge vrste francosko-italijanske armade iz severnih dežel skozi južno Koroško proti Italiji, a dne 11. I. 1810. so končno zapustile zadnje okupacijske čete Celovec, nakar so tri dni zatem vkorakale vanj avstrijske. Medtem je avstrijski general Zach skupno s francoskimi komisarji še na terenu samem določil in zakoličil tudi bodočo mejo med obema državama in v deželo se je po tolikih pretresih začelo zopet povračati redno življenje, spodnjim Koroščem pod avstrijsko, zgornjim Koroščem pa pod novo francosko oblastjo.

X.

ILIRSKÉ PROVINCE

Druga točka schönbrunnške mirovne pogodbe z dne 14. X. 1809. se je v tedanjih uradni slovenski izdaji glasila (izvirnik te prve diplomatske listine v slovenskem prevodu je v ljubljanskem mestnem arhivu):

»Dalje da (svetli Cesar estrajški) svetlimu Cesarju francoskimu, kralju Italie knežiu Gorico, zemlo Montefalkone, poglavarstvo inu mesto Terst, kranjsko deželo s svojim primorjam, krassio Blasko na Koratanu, inu vse druge zemle na desni strani Save od tistiga kraja, kjer ta voda iz Kranjskiga vun teče, inu za njo do turške meje v Bošni, to je en kos deželске Hrovatic, šest soldaških okrajn na Hrovaškim, Reko inu Vogrisko primorje, estrajško Istro al okrajno mesta Kastue, otoke tim deže-

lija je pisal podkralju Evgenu, da je »ogromnega pomena za moje italijansko kraljestvo, da vlada Adriji«, vendar si po vsej priliki tedaj še ni bil čisto na jasnem glede nedoglednega pomena posebne večje politične tvorbe na vsem vzhodnem bregu Jadrana in mu je zadostovala tam že sama Dalmacija, a Trst je itak upal uničiti z Benetkami.

Vsaj Koroško pa je moral imeti Napoleon v vidiku že od vsega začetka in to je moralo biti znano tudi njegovim generalom. Ko se je namreč glavnina francoske armade bližala Beljaku, ji je šel beljaški župan J. M a y r z dvema mestnima svetnikoma nasproti do Perove in je tam poveljnika francoskega vojnega zbora prave za prizanesljivost mestu. General mu je odgovoril: »Ker smatramo to deželo že za francosko pokrajino, bomo tudi ravnali z njo z vso obzirnostjo.« Že dne 27. V., torej komaj pet dni po zasedbi Ljubljane, je tudi Napoleon sam pisal podkralju Evgenu, naj »začasno organizira Kranjsko in »Koroško«, kakor sta bili organizirani že v prejšnjih vojnah, in naj imenuje vladnega komisarja, ki naj bo vzeti iz štaba.

Vse prve tedne mirovnih pogajanj je šlo torej Napoleonu pač za nekako utrditev Dalmacije kot izhodišča na Balkan in verjetno tudi za Koroško, da bi si z njo zavaroval glavne prehode iz Italije v notranjost Avstrije, ne pa še za kako večjo in samostojno politično tvorbo na vzhodnih obalah Jadrana. Toda njegova razmišljanja o dovoljni oslavitvi Avstrije, o zavarovanju Italije in o njegovi bodoči balkanski politiki so se mu kmalu povezala v celoto in izoblikovala v zamisel o ustanovitvi večje politične celote, obsegajoče vso vzhodno jadransko obalo.

(Dalje prihodnjič)

Iz našega dnevnika

NA KMETIJI

Neži Brugger, gospodinjska učenka
v št. Jakobu v Rožu, piše:

Naša šola je kmetijsko gospodinjska. In vprav ta njen značaj me je privabil vanjo.

Kmet živi državo. To naj bi vedel vsak, ki očetnjava res ljubi. Gotovo je, da proizvajajo mnogo živil tovarne. A kdo redi delavstvo in inteligenco, če ne kmet s poljskimi in vrtnimi pridelki? Države z razvitim kmetijstvom so prve v gospodarskem napredku.

Kmečka hči sem in ne bi hotela biti kaj drugega kot prava kmetica. Kot gospodinjsko učenko me zanimajo opravki v hiši, v kuhinji in šivalni, še bolj pa hlev. Saj starši predvsem želijo, da se naučim pravilno in sodobno ravnati z živino. To ni tako lahko, kakor bi kdo menil. Skrben gospodar izbira krmo, krmi pravočasno in redno; ve, česa potrebuje govedo (krava, vol, tele), česa konj; kaj dobivajo prašiči (mali, pitanci, svinje). On pazi na snago v hlevu in na živalih, na njih zdravje; si prizadeva za čvrst in bogat naraščaj ter je pozoren na vsako spremembo. Pri kravah mu je posebno njih molznost pri srcu. Ne pravijo zastoj, da krava pri gobcu molze. Dobra in primerna hrana stopnjuje vrednost in količino mleka.

Vse to opazujemo in doživljamo pri Boštjančiču. Tako se imenuje gospodarstvo kmetijsko gospodinjske šole v št. Jakobu. Marsikatera gojenka za hlevsko delo ni navdušena. Še moje nekdanje sošolke me začudeno vprašujejo: »Moraš ti tudi v hlev?« »To mi je v veselje!« jih potolažim. Hvaležne živali so mi v pobudo, ko tako zadovoljno prežvekujejo. Lepo urejena kmetija bo moje kraljestvo. Saj je svoboden kmet na svoji zemlji svoj gospodar. Sam si daje delo, sam uporablja prihranke, ki so jih polne kašče in shrambe. Kmetuje v prosti prirodi, kjer ga cvetje in ptičje petje dviga k Stvarniku. Zato je bolj veren od meščana.

Naj tudi vas, podeželske mladenke, ne strašijo žuljave kmečke roke, znojno čelo in od sonca zagoreli obraz. To so odlike delavnih kmetič in časten pečat njih gospodarskega truda. Vnemajmo se pa še bolj za višje vrednote kmetijske hiše, ki jih Simon Gregorčič v pesmi tako lepo opeval!

Pri nas na Koroškem

ŠT. VID V PODJUNI

Zopet se oglašamo z nekaj novicami iz našega kraja. Pri Križniku - Kreuzwirtu je bila sedaj v surovem stanju dograjena naprava za globoko hlajenje (Tiefkühlanlage).

Od 6. do 13. marca je bil pri farni cerkvi misijon, ki ga je vodil č. g. Franc Brumnik, župnik iz Kotmare vesi.

Dne 15. marca je v starosti nad 80 let umrl Omočev oče v Zgornjih Vinarah. Pokopali smo ga dne 17. marca na farnem pokopališču. Pokojnik je bil globoko veren in narodno zaveden mož. Bil je najprej posestnik Jurjevčeve kmetije v Kapelških Gurah, kasneje pa je kupil Omočev kmetijo. Rajnemu očetu želimo večni mir v ljubljeni domači zemlji, težko prizadetim sorodnikom pa izrazimo naše priščno sožalje.

Koroški fantje so korenjaki

Naborne komisije dopolnilnega poveljstva za Koroško so dovršile svoje delo za letnik 1941 ter za prostovoljce. Komisije so ugotovile, da se je velika večina nabornikov pravočasno in disciplinirano javila nabornim komisijam, pri čemer so pa bili fantje z dežele bolj točni kot oni iz mest, čeprav so imeli le-ti do nabornih mest ponavadi krajšo pot. Za brezhiljni potek naborov so se posebno potrudili župani podeželskih občin, ki so povečini »svoje fantje« spremili pred komisijo. Za tiste, ki se niso javili, ker so bili zadržani zaradi bolezni ali drugih upravičenih razlogov, bo komisija izvedla nekaj naknadnih nabornih sej.

Vojaški zdravniki so 70 odstotkov vseh mladeničev spoznali za sposobne za vojaško službo z orožjem, nadaljnjih 15 odstotkov pa je sposobnih za vojaško službo brez orožja. Le 10 odstotkov nabornikov je bilo proglašanih za nesposobne. Med vzroki nesposobnosti so bile bolezni na želodcu, srcu ter nogah najpogostejše. Pri veliki večini nabornikov pa je zdravniška komisija ugotovila poškodbe zobovja, toda te ne veljajo kot vzrok za izrek nesposobnosti za vojaško službo.

Pismo iz Egipta

Č. g. Vinko Zaletel, župnik v Vogrčah, je v velikonočnem času poletel v Egipt, da ubira sledove Sv. družine. Pri tem pa seveda na ljubo Koroško ni pozabil in čim je utegnil, nam je iz šumnega Kaira v senci faraonskih piramid napisal pismo. Medtem se je že vrnil in gotovo ne brez šopa novih slik, katerih se veselimo vsi, ki iz leta v leto obiskujemo njegova predavanja. Ur.

Dragim koroškim bralcem!

Kairo, 8. aprila 1960

Letos je po svetu begunsko leto! Vse begunce nekako predstavlja Sveta družina, ki je bežala pred diktatorjem in morilcem Herodom iz domovine v pregnanstvo v Egipt. Tudi jaz sem imel izredno priliko, da enkrat pogledam to čudovito deželo, ki se nam tolikokrat omenja v Svetem pismu.

V četrtek, 7. aprila nas je letalo belgijske letalske družbe »Sabena« odneslo z Dunaja na jug. Potnikov nas je 76 v ogromnem letalu, ki ima 4 motorje in vsak deluje z močjo 2450 PS. Skupaj imajo torej motorji 320-krat večjo moč kot naš »Volkswagen«. Peljemo se preko vse Jugoslavije in smo v 3 urah v Atenah. Skupaj sediva z grškim fantom — dijakom iz Nikozije na Cipru. Na Ciper imam žalostne spomine, ko smo pred leti na potu v Sveto deželo imeli tam tak vihar, da se nismo mogli izkrcati. Pa se pogovarjava in zvem, da študira rudarstvo v Liège v Belgiji in sedaj gre domov na počitnice. Samo za vožnjo na te kratke počitnice in nazaj plača 220 dolarjev, torej 5.500 S.! Vprašam ga, kje dobi denar in pove, da je oče trgovec. Ko mu povem, da iz lastne skušnje na potovanju po Grčiji, vem, da so Grki izvrstni trgovci, se nasmehne.

V Atenah se ustavimo. Letalo dobi nove hrane za motorje in za ljudi. Na vsakem letališču se vidi, kako je danes svet majhen in kako smo si narodi blizu, četudi imamo različne govorce. Tam slišiš vse jezike in vidiš zastopane vse kontinente. Letala odletavajo vsakih par minut: Dunaj, Amsterdam, Carigrad, Damask, Tel Aviv, Kairo, Rim, Pariz. In toliko različnih letalskih družb!

V Atenah prisede k meni nov potnik, ki me lepo francosko pozdravi. Pogledam — pa ga spoznam: znani duhovnik iz Celovca. Potuje tudi v Egipt in nato v Jeruzalem in še marsikam. Pa je zopet družba in pogovor, ko ponoči ne morem gledati pokrajine, ampak vidim skozi okno le ogenj, ki ga bruhajo motorji.

Uro pomaknemo za eno uro naprej in o polnoči smo v Kairu. Tu se že začne zmešnjava, ko po dolgih carinskih in policijskih pregledih gremo v avtobuse. Presedamo se in kovčke prelagamo... Potem se vozimo tri četrt ure z avtobusom v mesto. Ob enih ponoči je še vse živo, trgovine so še odprte in kaže, da sadje in pijačo vso noč prodajajo. Arabci vztrajajo noč in dan pri svo-

jih prodajalnah in sproti malo zadremajo, pa gre.

Presenetijo nas krasne, lepo urejene ceste, večinoma enosmerne. Vse je raztegnjeno, prostorno in zato se vozimo kar brez konca — saj ima Kairo več kot tri milijone prebivalcev. Takoj ponoči pa sem doživel, kako težko je s šoferji, ki niso znali razen arabskega nobenega drugega jezika. Po precejšnjih težavah sem le ob 3 zjutraj prišel do postaje.

V hotelih je seveda drago. In takoj, ko prideš v Orient in dokler si tam, je pesem vedno ista: Vsak ti hoče napraviti kakršno koli uslugo, da le za to kaj dobi. Za vsako kretinjo in za vsako besedo že hoče imeti denar. Ko sem se zjutraj iz hotela peljal k šolskim sestram, je eden nesel kovčke do veže, drugi do avta, eden se je vsedel poleg šoferja v avto in ko sem izstopil, je že pograbil prtljago in nesel v hišo. Tako denar iz žepa leti. In ves dan, ko okoli hodim, samo prosjačenje, vse hoče »bakšiš«, otrok je vedno kot muh. In gorje, če enemu daš, potem prileti vsa okolica in vsi hočejo tudi kaj dobiti.

Prvo, kar opaziš v Kairu, je strašno nasprotstvo: velika bogatija — in strašna revščina. Krasne vile, najmodernejši avtomobili, luksus, in korak stran najhujša revščina, katere si mi niti predstavljati ne moremo. Nasprotstvo je tudi v obleki in načinu življenja: eni se nosijo kot Evropejci, drugi tako kot njihovi predniki pred tisoč leti.

Torej danes zjutraj sem že pri znanih: slovenskih šolskih sestrah, ki imajo svojo hišo v Kairu in v Aleksandriji. Nekatero poznam že iz Trsta. Sestre so velika dobrota ne le za nas popotnike, ampak za vse Slovence v Egiptu. Tu je n. pr. sestra, ki je že od vsega začetka, že 40 let v Egiptu in zna perfektno arabsko, francosko, itali-

Na zaključno prireditev gospodinjske šole v št. Rupertu!

Ljubitelji koroške mladine!

Oglejte si razstavo kuharskih izdelkov in ročnih del v št. Rupertu pri Velikovcu na belo nedeljo, 24. aprila 1960, ob koncu 6-mesečnega gospodinjskega tečaja. Odprta bo do 4. ure popoldne.

Isti dan popoldne bo odrska predstava z bogatim sporedom za oddaljene goste ob pol 2. uri, za bližnje pa ob 4. uri popoldne.

... in nato v št. Jakobu

Gojenke kmetijsko-gospodinjske šole v št. Jakobu Vam bodo ob sklepu šole, dne 1. maja, pokazale uspehe šolanja s kulturno prireditvijo in razstavo ročnih del, šivanja in kuharskih izdelkov.

Zato 1. maja vsi, ki se zanimate za delo naše mladine, v prelepi št. Jakob v Rožni dolini.

Prisrčno Vas vabijo gojenke.

jansko, angleško in je kot rojena Egipčanka.

Šolske sestre so prišle v Egipt, da so prevzele duhovno in včasih tudi materialno skrb za slovenska dekleta, ki so služila pri bogatih egiptovskih družinah. Egipčani so jih zelo cenili, zlasti radi poštenosti in niso opravljale navadna dela služkinj, ampak so bile vzgojiteljice otrok in nadzornice drugih hlapcev in dekel. Zaslužile so zelo dobro, nekatere matere so šle v Egipt celo kot dovilje. Danes je seveda slovenskih deklet, ki so bile večinoma iz Primorske, vedno manj. Zbirajo se ob nedeljah pri sestrah, stare upokojenke pa pri njih prebivajo.

Pa tudi sicer je v Egiptu veliko Slovencev, samo v Kairu jih je kakih 800. Precej je žensk, poročenih s tujci. Nekaj Slovencev je ostalo tu še od vojne, ko je bilo v Egiptu vojaško in ujetniško taborišče. Precej je tudi Hrvatov. Za vse te pa skrbi slo-

venski frančiškan — kornisirski škof in opat p. Jozafat Ambrožič. Ta je pravi dušni pastir in oče Slovencev in je že ogromno dobrega storil našim ljudem in ga imajo vsi radi. Ko sva se danes sešla — oba Gorenjca — sva si bila takoj dobra prijatelja in tako domača kot bi včasih krave skupaj pasla. Je kljub časti, ki jo ima kot opat, zelo preprost, vedno vesel, korajžen, pravi kranjski Janez. Kakšna je bila njegova življenjska pot in kaj vse je že doživel tukaj v Egiptu, ne morem popisati, ker bi bil cel roman. Naselil sem se takoj v frančiškanskem samostanu in popoldne sva šla že s taksijem ven na ogled: Marijino drevo in cerkev svete begunske družine, obelisk itd. Pa o tem kdaj drugič! Polnoč je in jutri zjutraj k piramidam!

Za danes lep pozdrav vsem bralcem »Tednika«.

vaš Vinko Zaletel.

Srečanje

Kjerkol' se midva srečava,
prav milo se pogledava.
Vse solzne najne so oči,
vse to ljubezen st'ri.

Kjerkol' sem hodil, kjer sem bil,
pa take nisem še dobil,
da b' b'la tak belga ličeca,
pa srca blagega.

Še enkrat bo škrjanček pel,
slovo bom jaz od tebe vzel.
Oj zbogom, zbogom, deklica,
čeprav s' nezvesta b'la.

Werner Berg: Srečanje

Mlekarstvo pred novimi nalogami

Dohodki, ki jih prinaša mleko, so za skoro vsakega kmeta pri nas kar največje važnosti. Razumljivo, da kmetje z velikim zanimanjem zasledujejo ravno razvoj mlekarstva. Sedanji položaj na tem področju označujejo trije znaki razvoja: ustalitev proizvodnje, naraščanje prodaje in ohranitev tržnega reda, ki se je obnesel.

Še v prvi polovici lanskega leta je izgledalo, da bodo skrbi glede predelave mleka zavoljo močno povečane proizvodnje mleka posebno v aprilu in maju ostale podobne skrben prejšnjih let. Ta slika pa se je spremenila, ko je nastopila suša. Od julija lanskega leta je ostala proizvodnja mleka navadno vsak mesec za količinami leta 1958.

Večji del Evrope je trpel pod podobnimi, če ne še slabšimi vremenskimi okoliščinami. Medtem ko se je pokazalo v zapadnoevropskih državah veliko pomanjkanje mleka in mlečnih proizvodov in so spričo tega cene poskočile, je avstrijskemu potrošniku tržni zakon, po katerem se je ravnal sklad za mlekarstvo pri svojih ukrepih, prihranil tako pomanjkanje mleka in njegovih proizvodov ter višje cene.

V drugi polovici lanskega leta je poskočila tudi prodaja mleka in surovega masla. Obe tendenci sta še danes učinkoviti. V primerjavi z letom 1953, ko se je Avstrija prvič lahko spet sama oskrbela z mlekom, se je prodaja polnomastnega mleka dvignila za 11,9 odstotka.

Podobno kot oddaja mleka, je pričela nazadovati od julija lanskega leta tudi proizvodnja surovega masla, v nasprotju s prodajo surovega masla, ki se je napram letu 1953 dvignila za 21 odstotkov in je bila v zadnjem četrtletju lanskega leta še vedno za 3,7 odstotka nad prodajo v istem obdobju leta 1958. Tudi v januarju letošnjega leta se je prodaja surovega masla še dvigala.

Vplivi tega razvoja v proizvodnji in prodaji so se seveda pokazali tudi v izvozni trgovini. Leta 1959 smo izvozili le 5.250 ton surovega masla napram 7.840 tonam leta 1958. To je bilo seveda škoda, ker so se

cene zaradi pomanjkanja v drugi polovici lanskega leta na svetovnem trgu močno dvignile, kar je nudilo odlične prodajne možnosti. Ker pa je bilo treba seveda najprej zadovoljiti domači trg, mlekarstvo gospodarstvo teh možnosti skoro ni moglo izrabiti v svojo korist. Vsekakor pa je ta položaj omogočil, da so mogli v treh zaporednih etapah lani znižati prispevek za sklad za slučaj krize od 15 na 2 groša pri vsakem oddanem litru mleka.

Kako močno je mlekarstvo gospodarstvo zainteresirano na vprašanih evropskih gospodarskih združenjih, ponazorjujejo nasled-

Razbremenite kmečko ženo

Zalostno in vznemirljivo je, da moramo dandanes postavljati zahtevo, ki ne velja samo za kmečko ženo, temveč prav tako za vsako ženo, ki stoji v poklicu. Razumljivo je, da pripada žena najprej domu, kajti že po naravi ji je začrtan ta delokrog in ima za to svojo nalogo tudi prirojene lastnosti, s katerimi narava moških ni obdarila. Zato moški žene v marsičem ne more nadomestiti. Povsod lahko opazimo, da družina brez očeta težko izhaja, a brez matere sploh ne more.

Naloge, ki jih družina nalaga materi, so mnogostranske in nikakor ne enostavne. Središče vsake družine so otroci in materina naloga je vzgajati jih in buditi v njih skrite zmožnosti ter jih razvijati. Mati mora odkrivati talente svojih otrok in jih gojiti. Vzgojati mora otroke k lepemu in dobremu, kajti nobena državna ali zasebna ustanova ali organizacija ji teh dolžnosti ne more odvzeti. Večino vzorov dobi otrok in mlad človek v domači hiši, ob domačem ognjišču, ter se po njih ravna tudi v življenju, ko je sam nase navezan. Čim več dobrega se otrok doma nauči, tem bolje bo znal potem pravilno ocenjevati slabe in dobre vplive svojega okolja in se pravilno odločiti. Mati naj otroku pomaga pri njegovih spoznavanjih svoje okolice ter mu bo pri tem prijateljica, ne zapovedovalka. Seveda ji bo to možno le,

nje številke: V prvih treh četrtletjih lanskega leta je bilo izvoženih 65,4 odst. mlekarstev izdelkov v področje Evropske gospodarske skupnosti, 32,6 odst. v EFTA področje in 2 odstotka v ostale države.

Ker je Avstrija pri izvozi v države Evropske gospodarske skupnosti na slabšem kakor druge države, ki pomagajo druga drugi z zniževanjem carinskih tarif, se bo moralo mlekarstvo gospodarstvo močno potruditi, če bo hotelo ohraniti svoj položaj. Njegov gospodarski uspeh bo deloma odvisen od kakovosti proizvodov in od stroškov proizvodnje. Na prvem mestu bodočih nalog stoji zato racionalizacija na kmetiji, izboljševanje kakovosti in še večja prodaja na domačem trgu.

Če zna tudi sama presojati svojo okolico in skuša spoznati gledanje svojega otroka na svet, ki je seveda drugačno od gledanja odraslega človeka. To se ji bo posrečilo, ako bo čim več govorila z njim. Seveda mora imeti za to čas, ki si ga mora vzeti.

Žena pa ni tu samo zavoljo otrok, ampak tudi za svojega moža in za ostale domače. Mož se v krogu družine rad otrese dnevnih skrbi in se odpočije ter se posveti svojim nagnjenjem. Žena ga mora razumeti in ga pri tem podpirati.

Negovanje družinskega življenja pa zahteva poleg časa tudi ozračje miru in red. To pa je mogoče doseči in ustvariti, če je gospodinjstvo opremljeno s potrebnimi napravami, ki gospodinji pomagajo, če je gospodinjstvo urejeno, dom udoben, hrana in obleka okusna itd. Brez teh omenjenih pogojev ni pravega družinskega življenja. Če ženi pri vseh teh nalogah preostane še čas za poklicno delo, je dobro.

Po svoje bi morala biti kmečka žena, kot sodelavka moža v domačem obratu izmed vseh zaposlenih žena še na najboljšem, kajti njen dom, gospodinjstvo in delovno mesto med seboj niso ločeni. V gotovih ozirih bi kmečka žena lahko združila svoje poklicne in materinske naloge mnogo lažje kot vsaka druga zaposlena žena. A prav kmečko ženo delo na kmetiji tako močno obremenjuje, da more v teku 11 ur na dan, toliko trajajo namreč delo kmečke žene, storiti le najnujnejše za dom, za družino pa ji skoraj ne preostane časa.

Z ozirom na važnost nalog, ki jih mora izpolniti kmečka žena, bi bilo nujno potrebno najti boljše razdelitev dela med možem in ženo. To bi se dalo doseči s spremenjeno in praktično opremo doma. Z mehanizacijo gospodinjstvenega dela bi bilo gospodinji delo precej olajšano.

Ako hočemo imeti v bodočnosti srečnejše kmečke družine na naših kmetijah, moramo postaviti zahtevo: Dajte kmečki ženi spet časa, da bo mogla biti središče kmetije, iz katerega bo izhajala moč, mir, čistost, red in veselost, ki se bo prijela vseh družinskih članov in poslov.

VESTI IZ KMETIJSTVA

Do konca januarja 1960 je dobilo v Avstriji 45.531 kmetov in 36.638 kmetic že rento od Zavarovalnice za kmetijsko in gozdarsko dodatno rento. Tako so torej pozitivno rešili že 82.169 prošenj za priznanje rente. V februarju je bilo vloženih novih 1679 prošenj. Število nerešenih prošenj se v vseh avstrijskih zveznih deželah stalno krči, kar ima za posledico, da je čakanje na rešitev vloženih prošenj za dodatne rente vedno krajše in je treba zdaj povprečno čakati na odgovor kakšne tri mesece.

Samo v teku leta 1958 smo v Avstriji vzgojili 42.267.311 gozdnih sadik, ki so služile pogozdovanju v kmečkem gozdu. Tudi za bodoče nam ni treba biti v skrbeh za naše gozdove, kajti odgovorni ljudje pri gozdarski upravi so dobro izrabili s semeni izredno bogato leto 1958. V gozdovih so namreč izvedli nabiralno akcijsko storitev, s katerimi so zdaj gozdarski vrtovi založeni za več let naprej. Nabrali so 560.765 kg storžev, od katerih jih je večina smrekovih (525.005 kg), 10.731 kg je macesnovih, 5.255 kg pa jelkinih. S tako velikim številom storžev moremo računati le vsakih 5 do 7 let. Baš zavoljo tega je nabiralna akcija storžev tako velikega pomena za bodočnost naših gozdov, predvsem malih gozdov, ki zavzemajo več kot polovico celotne gozdne površine.

Šoferski kotiček

Od časa do časa je dobro pomisliti na stvari, ki so za življenjsko dobo naših avtomobilov, motornih koles, rolerjev in mopedov najvažnejše. Znano je, da ima avtomobilski motor, kakor tudi vsak drugi, mnogo maznih mest, ki se morajo zanesljivo mazati. Prav tako je znano, da je to potrebno zato, ker gredo bati v minuti nekaj tisočkrat navzgor in nekaj tisočkrat navzdol. Če bi se pri tej velikanski hitrosti bat, valj, gred in ležaj dotikali in bi drsela kovina po kovini, bi se ploskve tako segrele, da bi se pokvarile. Poškodbe se prepreči, trenje se zmanjša le, če se vse torne ploskve dobro mažejo z oljem. Olje se prime tornih ploskev ter ustvarja med njimi zelo tanko, le nekoliko tisočink milimetra debelo plast olja in tako more kovina drseti po kovini le po tej zelo tanki plasti olja. Predvsem mora olje preprečiti neposredno drsenje kovine po kovini med stenami valjev in bati, ležajem rolične gredi in odmične gredi, ležajem ojmnic in batnih svornikov itd. Ker morajo biti vsa mesta zavarovana pred prahom, so dobro pokrita. Ker pa so pokrita, so našim očem skrita in jih ne more pregledovati. Zato je mazanje motorjev urejeno avtomatično, samodejno. Olje se iz spodnjega dela roličnega okrova, karterja, s posebno črpalko

Pomagajte si na cesti drug drugemu!

črpa v ponev, v katero segajo ojnične glave s svojimi nastavki. Majhna količina olja pride skozi odprtino roličnega čepa in ga maže, ves ostali del olja pa se razpljuska ter kot oljna megla napolni ves rolični okrov (Kurbelwellengehäuse) ter pride tako tudi v valje. Pri kombiniranem tlačnem mazanju, ki ga poznamo pri modernih motorjih, oskrbuje črpalka z oljem ponev, kjer se spet steka olje s sten okrova, ter pod pritiskom dovaja olje v glavne ležaje. Delovanje črpalke kaže manometer, ki je vključen v tlačni cevovod. V rabi je tudi tlačno krožno mazanje, mazanje s suhim karterjem in mazanje s svežim oljem. Pri tlačnem krožnem mazanju, pri katerem kroži olje po vsem motorju, se olje nabira v spodnjem delu roličnega okrova. Pri mazanju s suhim karterjem, ki je v rabi predvsem pri motornih kolesih, ostaja rolični okrov suh, ker posebna črpalka olje takoj odvaja v poseben rezervoar, od koder prihaja spet do posameznih delov motorja. Pri mazanju s svežim oljem pa se dovaja vsem delom motorja sveže olje, ki pa ne kroži več. Tako se motor izredno dobro maže in hladi. Ta način je za splošno rabo predrag. Uporabljajo ga samo za zelo obremenjene motorje športnih in dirkalnih avtomobilov. Pri vseh prej omenjenih načinih se olje do maznih mest dovaja siloma in je treba zato polnitev olja sem in tja spet obnoviti.

Količino olja je treba nadzorovati, ker mora biti za popolno mazanje vedno zadosti olja v spodnjem delu roličnega okrova. Količino olja nadzorujemo s palčico, ki je omočena z oljem in tiči v obodu okrova. To je najzanesljivejše sredstvo za merjenje količine olja, kajti manometer kaže samo pravljen tlak olja. Tlak olja je tem večji, čim hitreje se motor vrti. Velik pa je tudi, če je olje hladno. Pravljen tlak olja pa ne kaže, če je v motorju zadosti olja. Za merjenje količine olja služi torej najzanesljivejše kovinska palčica, ki je zataknjena v karter.

Sami ste gotovo že opazili, da motor mnogo bolje vleče, če je gorak. Zaradi povišanja temperature se zniža viskoznost, to je židkost, Zähfueßigkeit, olja in so zato upori, ki jih povzročata trenje kovinskih delov, mnogo manjši. Zanimivo je, kaj so glede tega pokazali poizkusi. Dognali so namreč, da znaša izguba moči 4 KS pri temperaturi hladilne vode 15 stop. Celzija in da se ta izguba zmanjša na 2 KS, če je voda dosegla temperaturo 95 stopinj Celzija.

(Dalje prihodnjic)

Nesreča ne počiva

Povod naslednjim vrsticam sta dali dve hudi nesreči, ki sta se pred nedavnim zgodili na Koroškem, kajti pokazalo se je, da se ljudje še vse premaloo zavedajo nevarnosti različnih transmisijstvenih strojev in sukajočih se gredi. Nezgode s temi so na dnevnem redu, med njimi so nekatere, ki zahtevajo tudi človeška življenja. Ob teh nezgodah, lahko spoznamo, da je nevarno vse, kar se suče ali vrti, čeprav je gred popolnoma gladka. Najbolj so pri tem ogrožene žene in deklice, ki nosijo dolge lase in široka lahka krila.

Naj vam na kratko opišemo omenjeni nesreči? Neki trinajstletni deklici je mati ukazala, naj gre pogledat, če je v žlebu mlina še dovolj žita. Deklica se je nagnila čez nekaj trenutkov nad mlinski koš, da bi bolje videla, če še pada žito po žlebu k mlinskim kamnom. Ko je obrnila glavo, so se ji kite zapletle v prosto sukajočo se pogonsko gred mlinskih kamnov; v hipu je posnelo dekletcu dve tretjini kože z glave in ji odtrgalo kos ušesa.

V drugem slučaju se je gospodar bavil z mletjem žita v domačem mlinu. Ko je

napolnil žleb s pšenico, se je za nekaj trenutkov odstranil od njega, da pogleda še v hlev. Ni pa videl svoje dveletne hčerke, ki se je igrala v gospodarskem poslopu. Ko je oče odšel, se je punčka približala sukajoči se gredi. Ta je zgrabila kito dekletca ter mu potegnila kožo raz glavo. Na srečo so ljudje zaslišali krike deklice, prihiteli na kraj nesreče in ustavili mlin ter s tem preprečili še večjo nesrečo.

Ti dve nesreči naj opozorita tiste kmete, ki še uporabljajo na svoji kmetiji stroje, katerih gredi niso zavarovane ali podobne naprave. Šele, ko bodo vse take nevarne naprave res pametno indovolj zavarovane, se take in podobne nesreče ne bodo mogle več zgoditi in bodo stroji in naprave postali to, za kar so jih napravili — pomočniki in prijatelji delovnega človeka.

Navodila za nameščanje varovalnih naprav na različnih strojih, orodju in gradbiščih lahko dobi vsakdo brezplačno pri uradu Kmetijske in gozdarske socialne zavarovalnice v Celovcu, Fromillerstrasse št. 5.

Skrbi z izvozi

V prvih treh četrtletjih l. 1959 je šlo od celotnega izvoza avstrijskih mlekarstev proizvodov, surovega masla, sira in mleka v prahu, 65,4 odst. v države Evropske gospodarske skupnosti, zaračunavajo od 1. jadržave in 2 odst. v druge države.

Pri izvozi v EWG države je Avstrija zaradi tega, ker dajejo te z nižjimi carinskimi tarifami prednost druga drugi, na škodi. Pri dobavah surovega masla v Italijo iz držav, ki so članice Evropske gospodarske skupnosti, zaračunavajo od 1. januarja 1960 27 odst. carine, od 1. julija 1960 pa bodo zaračunali le še 24 odst. Države, ki niso včlanjene v tej organizaciji, pa morajo položiti 30 odst. carine. Za Zapadno Nemčijo veljajo podobni pogoji. Medtem ko bodo včlanjene države plačevale od 1. aprila 1960 22,5 odst., a od 1. julija 1960 le še 20 odst. carine, bodo mo-

rale ostale države plačevati 25 odst. To seveda ima za posledico, da izkupi Avstrija za svoje izvoze v države Evropske gospodarske skupnosti manj kot za svoje izvoze v države EFTA. Podoben položaj je opaziti tudi pri izvozu mleka v prahu.

Hladilnike, pralne stroje,
električne motorje
in vse električne
predmete pri

Johan Lomšek

Št. Lipš, Tihaja, p. Dobrla ves

— Plačila tudi na ugodne obroke —

Nekaj lepega vedenja:

Dovoli, da se predstavim ...

Človek je družabno bitje. Njegovo življenje se razpieta večji del v družbi; zato se krog njegovih znancev vedno bolj širi. Skoraj dnevno sreča pri svojem delu ljudi, s katerimi do tedaj še ni imel nobenih stikov. Tako pridejo skupaj ljudje, ki se ne poznajo, pa morajo iz vljudnosti ali radi poslovnih potreb medsebojno občevati.

Ljudje se morajo med seboj spoznavati; nič ni neprijetnejšega, kakor če človek zaide v družbo tujcev, ki pa se ne zmenijo za novega prišleca. Prva stopnja tega medsebojnega spoznavanja je, da se drug drugemu prijazno predstavijo. Bi kdo mislil, da je to opravilo čisto enostavno, toda tudi v »predstavljanju« se mnogo pogrēši; zato nam naj znanca gospoda Teuerschuha, gospod Pepi in gospa Marička, nazorno pokazeta, kako znata onadva to umetnost.

Gospod Pepi predstavlja

V nedeljo popoldne sta se gospod Pepi in gospa Marička podala v kavarno. Gospa Marička je namreč kupila novo obleko in je želela, da bi jo ljudje nekoliko občudovali.

Bližu kavarne je gospod Pepi opazil dva prijatelja in je hitro stekel k njima; Marička pa za njim. Po kratkem razgovoru se je eden izmed znancev spomnil, da neznanica gospe še ni bil predstavljen. Zato vpraša Pepija: »Oprostite, Pepi, ali je mogoče to tvoja gospa soproga?«

»Da, da, da, to je moja žena. Dovolita, da vama jo predstavim,« odgovori gospod Pepi. Gospa Marička pa se globoko prikloni in nekoliko klecne s koleno; spomnila se je namreč, da jo je tako nekoč učila učiteljica za deklamacijo ob priliki blagoslovitve gasilne brigadne. Pri tem je seveda tudi s čudovito prijaznostjo govorila: »Zelo me veseli, gospoda, da se lahko seznanim z vama. Če se ne motim, sem vaju že nekje srečala!« In sedaj se je zopet uveljavila Maričkina gostobesednost; nova znanca pa sta bila ujeta v pogovor za dobro uro. Pepi sploh ni prišel več do besede.

Gospa Marička se predstavlja

Končno sta prišla v kavarno. Tu sta sedla k znani družbi, ki pa Pepijeve soproge še ni poznala. Toda gospa Marička je zelo domača in prijazna gospa, ki se hitro v vsaki družbi znajde. Šla je okoli mize od gospoda do gospoda in se predstavila vsakemu posebej.

Takole je govorila gospodom: »Jaz sem Marička, Pepijeva soproga; gotovo vam je že moj mož govoril o meni. Veste, midva se namreč vse pogovoriva, kar doživiva med dnevom. Tudi o vas sem že mnogo slišala...« in podobno. Gospodje so čudno gledali, vendar so dostojno vstajali in ji podajali roko.

Gotovo ste že sami ugotovili, da pri tem predstavljanju Marička in Pepi nista imela »srečne roke«. Ker imajo vsaj po pravih lepega vedenja ženske vedno prednost, zato se spodobi, da se gospod predstavi dami; gospod Pepi bi zato moral predstaviti oba znanca svoji soprogi. Splošno pravilo pri predstavljanju zahteva, da se mora predstaviti vedno nižji višjemu in mlajši starejšemu.

V kavarni ga je prav tako prvi polomil gospod Pepi, ker je zopet pozabil svojim znancem predstaviti svojo ženko. To je hotela sicer popraviti prijazna ženka Marička sama, zato je z vso zgovornostjo hitelela od gospoda do gospoda, da se z njimi dobro spozna in dostojno pozdravi. Seveda ga je v tej preveliki »skromnosti« tudi polomila, kajti pravila lepega vedenja se pač ne morejo mnogo ozirati na osebne lastnosti posameznikov; ona namreč urejuje življenje ljudi, da se prepreči čim več nerodnosti.

Še eno pregreho olike je povzročila prijazna Marička. Na cesti bi Marička ne smela s koleno klecati in se globoko klanjati. Glasni in dolgi razgovori na prometnih ulicah so tudi povsem neumestni.

Torej — kako?

Kadar se moramo komu predstaviti, ga najprej dostojno pozdravimo, nato poveemo svoje ime in tudi stan oziroma poklic. Če pridemo v večjo družbo, v kateri imamo svojega prijatelja, se najprej z njim pozdravimo, nakar nas mora on predstaviti celi družbi. Gospodje morajo pri tem vstati, dočim se dame samo rahlo priklonijo in ne vstajajo, če že sedijo...

Velika noč v rdeči Moskvi

Walter Bedell-Smith je kot ameriški veleposlanik preživel tri leta v Moskvi. V svoji knjigi spominov na njegovo triletno življenje v središču svetovnega komunizma prikazuje tudi, kako praznuje ruski narod praznik Kristusovega vstajenja. Svoja doživetja nam takole opisuje:

Že prva Velika noč me je prepričala, da je doživel Lenin v svoji borbi proti veri svoj največji poraz. Velika noč je za rusko pravoslavno cerkev ena največjih verskih slovesnosti, pravo zmagoslavje krščanskega človeka.

Moskovski metropolit me je kot zastopnika krščanske države povabil, da se udeležim z ostalimi člani diplomatskega zbora nočnih obredov v stolnici. Opozorjeni smo bili, da pridemo vsaj eno uro pred začetkom, ker bi pozneje morda radi navala množic ne mogli več v cerkev.

Povabilu smo se polnoštevilno odzvali z velikim veseljem in radovednostjo. Tisto popoldne sem bil navzoč tudi pri nekem diplomatskem sprejemu. Tam sem se sešel z nekim sovjetskim častnikom na visokem položaju. Omenil sem mu, da se nameravam na večer udeležiti obredov v stolnici in da se tega zelo veselim, kajti petje ruskih cerkvenih zborov je en sam nepretrgan užitek.

»Oh, kako rad bi šel tudi jaz!« — je v trenutku ganjenosti, ki ga je prevzela, odgovoril sovjetski častnik. Toda hitro se je zavedel, da je preveč povedal. Naglo se je ozrl po okoli stoječih, če ga morda ni kdo slišal, in se potem pomiril.

Ogromne množice

Ko se je že stemnilo, smo se peljali proti katedrali. Ogromni trg pred cerkvijo je bil že nabito poln ljudi. Njihovo število je šlo v visoke tisoče. Vse se je gnetlo in stiskalo v smeri proti cerkvenim vratom. Zaman so se stražniki trudili, da nam odpro pot. Šele, ko je prihitelo krdelo vojakov, ki so se zapičili v množico v obliki zagozde, je šlo počasi naprej.

Tudi v cerkvi je bilo vse prenapolnjeno. Bilo je videti ljudi vseh stanov in poklicev; le vojaki in politiki so manjkali. Moške in žene so vztrajali v cerkvi že od zgodnjih popoldanskih ur, da so si mogli priboriti primeren prostor v katedrali. Sopara prepoten teles in vlaga radi izdihavanja je prenesila zrak v ogromni stolnici; v zgornjih hladnejših plasteh pa se je zgoščal v drobne kapljice in kot fin dež padal na zbrane vernike.

Pričela se je nočna liturgija točno ob napovedani uri. Duhovniki so pristopili v svojih prekrasnih oblačilih; z njimi sta bila tudi patriarh ruske cerkve in moskovski metropolit. Dva velika zbora z mešani-

mi glasovi sta začela prepevati veličastne hvalnice. Pelj so tako dovršeno in lepo, da so naša srca postala mehka in prevzeta kot nikdar dotlej. Petje, veličastnost starodavne cerkve, razkošna in čudovito vezena obleka duhovščine in slovesna resnoba vseh udeležencev so ustvarili ozračje neslutene veličastnosti in moči.

Kristus je vstal

Prišel je trenutek vstajenja. Duhovščina je prižgala sveče — simbol vstalega Zveličarja — in se približala zbranim vernikom. Vsak je dvignil svojo svečo in jo prižgal. Nenadoma je postala vsa prostorna stolnica eno samo ognjeno morje. Ogenj se je širil naprej proti vratom in zajel tudi tiste, ki so ves čas nepremično vztrajali na prostnem trgu. Nato je spregovoril metropolit besede, ki vedno znova elektrizirajo rusko dušo, ko jih sliši: »Kristus je vstal, zares je vstal!« Ugasnile so sveče ena za drugo in metropolit je vsem zbranim podelil blagoslov.

Množica se je začela razhajati. V vsej resnosti so tisočeri ponavljali velikonočni pozdrav in si med seboj stiskali roke. Njihovi oči pa so bile od ganjenosti solzne; saj se je v tej skrivnostni noči zopet za trenutek sprostila verna duša ruskega ljudstva.

Kdor živi na zapadu, kjer vlada verska svoboda, morda pomena takega praznovanja ne bo doumel v vsej globini... Toda drugače bo sodil tako versko manifestacijo oni, ki se zaveda, da se je izvršila v srcu komunističnega gibanja, ob vzhodu kremenjskih zidov. Nad štirideset let že usmerja komunistična stranka vse javno življenje v boj proti veri in silna brezbožna propaganda nenehno zastruplja mladino ter smeši verske tradicije. Cerkev se je morala umakniti v podzemlje s svojim poslanstvom in v javnosti sme le še životariti.

In vendar! Zadostuje ustno vabilo, ki gre od človeka do človeka in ljudstvo napolni cerkev, ki mu še ostaja na razpolago. Tudi partija ob svojih proslavah zbere stotisoče na Rdečem trgu, toda kar sem videl v stolnici, se bistveno razlikuje od partijskih manifestacij. Nikdar ne bo mogel komunizem v dušah svojih podanikov ustvariti ginenosti, ki sem ji bil priča v oni noči in ki se je odražala na licih in v očeh vseh, ki so z mano doživljali zmagoslavje vstalega Zveličarja.

Kaj vse to dokazuje? Kljub vsem napotom komunistična partija do sedaj ni zmogla vernih ljudskih množic odvrniti od Boga in jih prepričati, da ga sploh ni. Zato bo morala tudi v bodoče upoštevati, da se marsikaj, kar človek ljubi in mu leži na srcu, ne da spraviti pod državno kontrolo. In to je v prvi vrsti vera.

Športni kotiček**SVETOVNI REKORDI V KROGLI — na tekočem traku v Ameriki**

Komaj zabeležimo en nov svetovni rekord v krogli, že poročajo o drugem, še fantastičnejšem. Kar vsak teden zrušijo enega. Zadnjo soboto je 26-letni Amerikanec Bill Nieder zalučal železno kroglo samo 1 cm manj od znamke 20 m, namreč 19,99 metrov. Lahko pričakujemo, da ne bo dolgo, ko bo padla tudi 20 m znamka, o kateri smelo trdimo, da je bajna. — Kar štirikrat so letos Amerikanci potisnili rekordno mejo v krogli navzgor:

Long 19,38 m, Nieder 19,45 m, Long 19,67 m in sedaj Nieder 19,99 m.

Dallas Long, prednik Nieder-ja v listi svetovnih rekorderjev, pa je skoraj istočasno zalučal kroglo 19,77 m daleč, s čemer je tudi potolkel dosedanji rekord.

Svetovni rekord v teku na 200 m čez zapreke

Zopet je bil Amerikanec Don Styron, ki je pred dobrim tednom postavil nov svetovni rekord v teku na 200 m čez zapreke

na ravni progi. Za omenjeni tek je rabil 21,9 sek., s čemer je zboljšal prejšnji rekord svojega rojaka E. Gilberta za dve desetinki sekunde.

Na 100 jardov izenačen svetovni rekord

Isti dan, ko je padel svetovni rekord v teku na 200 m, je — seveda zopet Amerikanec — R. Norton že tretjič v svoji športni karieri izenačil svetovni rekord v teku na 100 jardov s časom 9,3 sek. Kmalu nato je tekel še na progi 220 jardov in dosegel odlični čas 20,1 sek., samo eno desetinko sekunde več od svetovnega rekorda. D. Sime-ja.

Nov svetovni plavalni rekord Japonke Tanaka.

Pri plavalnih tekmah v zaprtim bazenu v Tokiu je postavila 18-letna Japonka S. Tanaka nov svetovni rekord v hrbtnem plavanju na 200 m s časom 2:34,8 min. Prejšnji rekord, ki je bil tudi njen, je postavila v času 2:37,1 min.

KRIŽ SRED POLJA

V našem polju križ stoji, Križani na njem visi. Star je križ in star je Bog. S ptički pa mu poje log.

Vigred je, post k koncu gre — Saj veliki teden že pelje mimo križa nas. Križ nam pravi to na glas:

»Če si hodil pot, kot jaz, trnjevo ves postni čas — za Veliko noč zapoj 'aleluja!' — bratec moj.«

Milk a

MLADINA PIŠE:**Medeljski izlet**

Zopet nas vabi narava, da nam razkaže svoje lepote. Že se je začela »sezona« izletov; saj kdo bi v teh lepih pomladanskih dnevih ne pohitel ven v božjo naravo, ko vse tako vabi in miče! Kar težko se je premagati in zlasti ob nedeljah ostati doma.

Tako je danes in tako je bilo nekoč. Toda naši starši so silno strogi in pri nas je globoko vkoreninjeno krščansko življenje. Da bi kdo izpustil nedeljsko mašo, se mi je vedno zdelo tako nemogoče, kakor da bi začela Drava teči navzgor. Sploh nam starši niso mnogo pridigovali ter nas z lepimi nauki obsipavali. Njihov zgled, ki ni poznal nobenega izgovora in si ni dovolil nobene izjeme, je bila učinkovitejša pridiga kot sto lepih besedi. Tudi krščanski nauk ob nedeljah popoldne je za nas vse obvezen razen za tistega, ki je ostal doma za varuha.

Pa se mi je kot majhnemu študentu primerilo, da bi neko nedeljo skoro zamudil sveto mašo. Najstarejša sestra je bila poročena v precej oddaljenem Beljaku. Pa me je povabila na obisk in obljubila, da me popelje po vzpenjači na Osojščico. Seveda sem bil ves iz sebe in, ko so mi neke nedelje dovolili starši, da smem na pot, sem jo kar s prvim vlakom mahnil proti Beljaku.

Ko se tako v dopoldanskih urah pojavim na stanovanju svoje sestre, se me je zelo razveselila in se takoj začela pripravljati na najin skupni izlet na Osojščico. Pa me mimogrede vpraša, če sem bil že pri sveti maši. Ko bi me kdo nepričakovano od zadaj udaril po glavi, se ne bi tako prestrašil, kot sem se ob spoznanju, da sem v svojem navdušenju za izlet popolnoma pozabil na nedeljsko sveto mašo.

»Brez maše pa ne bova hodila na izlet«, je trdo pribila moja sestra. Čeprav v mestu, je prav tako strogo držala zapoved posvečevanja nedelje, kot je bilo to na očetovem domu. Ta njena odločba se mi je zato zdelo tako upravičena in samoumevna, da ji nisem niti majnanj ugovarjal. Takoj sem šel v bližnjo cerkev in tako zadostil svoji krščanski dolžnosti.

Zares je medtem minilo dopoldne in čeprav je bilo prekrasno pomladansko vreme, sem bil zadovoljen, da me je sestra opozorila na sveto mašo. Z zadovoljnim srcem sva se po obedu podala do vzpenjače, ki naju je z veliko naglico dvigala proti vrhu gore. Vedno lepši razgled se nama je nudil; ko sva pa izstopila, sva se s sestro kar zagledala po koroških dolinah, ki so ležale pod nama kot na dlani. Nepopisno lepo je bilo in kar vriskal bi od veselja in sreče.

Moje veselje in sreča je bila v tem, da sem v tej uri še bolj spoznal, kako je moja domovina lepa; ta sreča pa je bila toliko večja, ker je bila v meni zavest, da sem na tej gori še bliže Bogu, kateremu sem tudi to nedeljo dokazal svojo zvestobo.

MALO DOBRE VOLJE

Študent je v šoli dobil ob trimestru slabo spričevalo. Bal se je očeta, zato je hotel ves položaj pripraviti tako, da je poslal materi telegram: »Mama, pripravi očeta.« Že naslednji dan je dobil v odgovor od matere telegram: »Sin, oče je pripravljen. Pripravi se še ti!«

Profesor je šel po cesti. Obuta je imel dva različna čevlja: enega rjavega in drugega črnega. Pa ga je srečal prijatelj.

»Janez, kakšen pa si! Ali ne vidiš, da imaš na nogah dva različna čevlja?«

»To ni še nič,« je pojasnjeval profesor Janez, »najbolj zanimivo je, da imam doma še en prav tak par čevljev!«

P * I * S * A * N * O * B * R * A * N * J * E

Pred petnajstimi leti

Z bralci našega lista kramlja Alojzij Vauti, selski župnik

(Nadaljevanje)

Župnik Buchholz

Večkrat me je za kako minuto obiskal kazniški župnik Buchholz. Pri prvem kratkem obisku sem dobil vtis: to je ohol Prus, redkobeseden je in kar mudi se mu. Pa kmalu sem ga spoznal bolje in ga visoko cenil. Prinašal nam je sv. obhajilo. Nekoč sva pa le malo več govorila in razložil mi je svojo službo. Poleg naše kaznišnice je imel še nekatere druge v oskrbi. Zato je moral tako hiteti. Vozil se je po mestu s tramvajem. Če ga je pravočasno ujel, je šlo bolje. Ako pa je moral čakati nanj, mu je šlo veliko dragocenega časa v zgubo. Delokrog pa je imel tako obširen, da kljub vsem naporom in dobri volji ni mogel vsega izvršiti kar je želel.

Posebno skrb je hotel posvečati na smrt obsojenim. In teh ni bilo malo, kajti smrtne obsodbe so bile nekaj vsakdanjega. Po vojni je Buchholz — tako sem doma bral — izdal knjigo o tem, v kateri tudi popisuje, kako so posamezni obsojenci gledali smrti v oči.

Jetnik Janušek

En drug moj prijatelj je bil kaznjenc, ki nam je delil kruh in porcije jedi. Če se prav spominjam, se je pisal Janušek. Izhajal je iz slovanskega narodiča v Vzhodni Prusiji. Ta narodič je kljub dolgotrajnemu pritisku, obdan od Prusov, brez vsakih narodnih pravic, brez literature, vendar še ohranil svoj jezik iz roda v rod. Janušek se je dobro zavedal, da je slovanske krvi in je bil vesel, ko sem mu razložil odkod sem in da sva člana velike slovanske družine. Pri razdeljevanju jedi je stražnik začasno odprl vrata peterih celic in jih po končani delitvi spet zaklepal. V moji celici je bil Janušek pri svojem delu prav počasen, da sva se lahko kaj pogovorila. Kadar pa čez dan ni bilo kakega stražnika v bližini, pa je po hodniku prišel tiho k mojim vratom in sva ob zaprtih vratih pritaženo kramljala.

Nekoč prihiti Janušek in potrka na moja vrata.

»Gospod župnik, molite, molite!«

»Kaj pa je?« se oglasim.

»Obesili ga bodo, zdaj ga bodo obesili!«

»Koga bodo obesili?«

»Generala...« Ne vem, ali je imenoval generala Witzlebna ali drugega, ki je bil udeležen pri atentatu na Hitlerja. »Ravnokar je bil obsojen na smrt in v dveh urah se obsodba že izvrši! Obesili ga bodo! Pri sodni obravnavi je bil junak. Ko so mu razglasili smrtne obsodbo, ni trenil niti z očesom!«

Razume se, da sem molil za obsojenca, ki ga je čakala smrt na vešalih.

Za smrtne obsodbo je molil

Drugokrat mi je Janušek povedal:

»Gospod, niste vi edini duhovnik tukaj. Je tudi še en francoski pater. Ta že mesec dni dela sam duhovne vaje in moli za to, da bi bil na smrt obsojen. Dva ameriška letalca sta se s sestreljenega letala rešila s padali. Ta francoski pater jima je dal zavetje v župnišču in ju par dni skrival pred Nemci. Ko sta pa odšla, so ju Nemci ujeli in sta pri zasliševanju nehote izdala svojega dobrotnika. Ta je zdaj tu v zaporu in si želi smrtne obsodbe. Pravi, da je zdaj najbolje pripravljen na smrt.

Želel sem spoznati tega duhovnika. A kje in kako? Pa mi je slučaj le pripomogel. Nastopili smo na dvorišču za sprehod v štirih vrstah. Govoriti nismo smeli. Malo pa sem se le ozrl po tovariših. Komaj dober meter od sebe ga zagledam v drugi vrsti. Tudi on me je spoznal kot duhovnika. Pogleda sta se srečala. Iz oči mu je sijala boguvidnost in tiha sreča. Obdajal ga je sij svetosti. Podoben je bil sv. Janezu Bosku, kakor ga slikajo s svetniškim sijajem. Nedolgo potem se mu je želja izpolnila. Obsojen na smrt je bil obglavljen — mučenec krščanske ljubezni do bližnjega!

Kaznovan kakor šolarček

Vsak jetnik se veseli sprehoda. Takrat se vsaj za nekaj časa v prosti naravi znebi celice, v kateri ima očutek, da ga tlačijo.

GENEVIEVE DUHAMELET:

NAJBOLJŠI DOKAZ

Jernej je zadel v loteriji tisoč frankov. Res, da to ni bilo bogve kaj, zlasti ker je na tistem večkrat sanjaril o celem milijonu, toda v varčni družini, ki ni vajena izobilja, pomenja že tudi tak-le tisočak kar prijetno presenečenje.

Mož je podaril vsaki izmed svojih hčera po sto frankov in naložil sto frankov tudi na hranilno knjižico svojega sina, ki ni dopolnil še niti enajst let, medtem ko sta bili hčerki zreli že za možitev. Ostanek je izročil ženi, razen enega bankovca, ki ga je pridržal sebi.

»Ali veš, kaj me je prijelo?« je dejal nekako slovesno, z gibajoč svoj stotak. »Rad bi odšel nekoliko na pot!«

»Ej!« je hitro vzkliknila starejša hčerka. »Pojdimo na morje!«

»Ne, drugo pot bi rad naredil, in sicer čisto sam,« je pojasnil oče. »Rad bi že odšel zopet pogledat svoj domači kraj.«

JULES VERNE:

123

Potovanje na Luna*)

V morje so spustili čolne. Vanje so skočili J. T. Maston in njegovi prijatelji. Razburjenje je priklopelo do viška. Vsem je srce razbijalo prsi, ko so se s čolnom bližali izstrelku. Kaj je v njem? Živi ljudje ali mrtveci? Živi, vsekakor živi, če ni smrt pobrala Barbicane in oba njegova prijatelja že potem, ko so izobesili zastavo.

Na čolnih so vsi molčali. Vsem je zastajala sapa. Oči so se jim zameglele. Na izstrelku je bilo eno okno odprto. Nekaj steklenih ostvankov v okviru je pričalo, da je bila šipa razbita. Okno je bilo zdaj 5 čevljev nad morskimi valovi.

En čoln je pristal ob izstrelku, čoln J. T. Mastona. J. T. Maston je planil k razbitemu oknu...

V tistem hipu se je razlegel vesel in razločen glas, glas Michaela Ardana, ki je zmagovito kričal:

— Same bele, Barbicane, same bele!

Barbicane, Michel Ardan in Nichol so igrali domino.

Trinajsto poglavje

H KONCU

Spominjamo se še velike naklonjenosti, ki so ji trije potniki uživali ob svojem od-

hodu. Če so že v začetku svojega podjetja vznemirili ves stari in novi svet, kako navdušeno jih bodo šele sprejeli, ko se bodo vrnili? Mar ne bodo milijoni gledalcev, ki so se nagneti na polotoku Floridi, tem slavnim pustolovcem pohiteli naproti? Mar bodo trume tujcev, ki so z vseh strani sveta prihitali na ameriško obalo, hoteli zapustiti ozemlje Združenih držav, ne da bi še enkrat videli Barbicane, Nicholla in Michela Ardana? Ne, goreče zanimanje občinstva je ustvarilo dostojen okvir za veličino podjetja. Može, ki so bili zapustili zemeljsko oblo in so se po takem čudnem potovanju po prostranem nebu vračali na zemljo, je bilo treba sprejeti vsaj tako, kakor bi dočakali preroka Elijo, če bi se zopet vrnil na zemljo. Splošno so si ljudje želeli, da bi jih najprej videli, potem pa tudi slišali.

Ta želja se je skoraj vsem prebivalcem Združenih držav prav kmalu izpolnila.

Barbicane, Michel Ardan, Nicholl in zastopniki »Topniškega kluba« so se takoj vrnili v Baltimore, kjer jih je sprejelo nepopisno navdušenje. Predsednik Barbicane je svoje beležke s potovanja pripravil za objavo. »New-York-Herald« je odkupil rokopis, katerega cena sicer še ni znana, vendar pa mora biti ogromna. Ko je list objavil Potovanje na luno, se je njegova naklada silno pomnožila: tiskali so ga približno v pet milijonov izvodov. Že tri dni po vrnitvi potnikov na zemljo, so

Vidi pa tudi sovrstnike in včasih je še prilika za pogovor.

V Celovcu je bilo že kar samo ob sebi umevno, da sem korakal spredaj prvi in takorekoč vodil »procesijo«, ki se je vila za menoj po dvorišču. Nekega dne je naneslo tudi v Plötzensee, da sem pri nastopu stal na skrajni desnici.

»Stillgestanden!« je zakomandiral višji stražnik. Kakor bi trenil, smo stali vsi napesto in nepremično.

Rechts um! Marschieren! — In korakali smo, eden za drugim v razdalji treh korakov. Jaz prvi. Korakal sem po svoji meri in dolga vrsta se je vila za menoj po obširnem, z drevjem nasajenem dvorišču. Bližal sem se že kraju, kjer smo bili nastopili. Stražnik je že od daleč nekaj vpil name. Pa ga nisem razumel, tega Prusa, ki je rentočil v pruskem narečju. Nekaj mu nisem povolji, to sem čutil.

»Saj sem vendar prvil!« mu odvrnem. Ha, to ga je še le razkurilo! »Marš ven iz vrste!« me je nahrulil. »Tja se postavi in glej v zid!« Ubogal sem. Ostali so odkorakali dalje, jaz pa sem stal za kazen ob strani, obrnjen k zidu. Kolikokrat sem v šoli kakega porednega dečka postavil za kazen v kot, zdaj sem pa sam v istem položaju! Zdej se mi pa vrača! Tako sem si govoril in buljal v visoki zid, ki je obdajal dvorišče. Ko so tovariši prikorakali do tistega mesta, sem se spet smel uvrstiti.

Pa kaj sem zakrivil? Po predpisih bi bil moral s »svojo četo« tako hitro korakati, da bi se priključil četi, ki je korakala pred nami in bi vsi tvorili nepretrgan kolar. S svojim zmernim korakanjem pa sem toliko zaostal, da je bila »procesija« pretrgana.

(Dalje prihodnjič)

»Mislim, da bi bilo najbolje sredi avgusta.«

Tako se je podal torej Jernej na pot svoje pozabljenosti mladosti... Ker v tretjem razredu vlaka ni mogel zaspiti, je razmišljal najprej o svojem davnem odhodu iz domače vasi, potem o delu majhnega vaškega rokodelca, kakršen je bil njegov oče, nato o njegovi zaposlitvi na železnici, ki mu jo je bil preskrbel neki poslanec, in o preselitvi, ki je prišla kmalu za prevzemom te službe. Spomnil se je starega očeta in stare matere, ki so jima ob tej priliki drsele solze po uvelih licih in ki ju ni pozneje nikoli več videl. In končno mu je stopila pred oči še naselitev v Parizu, v tem strašnem podstrešju, od koder je slišati le kričanje prepirajočih se sosedov.

Oče mu je umrl šele pred nekaj leti. Jernej je še vedno jasno videl pred svojimi očmi blede delavčev obraz, vsak dan bolj zagrenjen zaradi trpkega življenja. Tovariši so znali njegovo nezadovoljstvo že zgodaj usmeriti v odpor; postal je socialist, a on, Jernej, sin socialista, je storil še korak dalje in postal goreč komunist.

Naravno je, da je tudi v njegovih hčerkah kar vrelo najbolj prevratnih misli, katerim je puščal prosto pot. Mati, tiha in pohlevna, je molčala in se ni vtikala v njihove razgovore. Najmlajši je bil sicer še pošten, toda prva prilika bi seveda zrušila tudi njega. Hodil je v rdeči mladinski dom, nosil rdečo čepico in prepeval rdeče pesmi... Ali ni najbolje osvoboditi se vsega praznoveststva?... In vendar je tlela najbrže tudi prav na dnu Jernejevega nevednega in blodečega srca še vedno skrita iskrica, ki ga je zavedla v njegovo preteklost, kar se seveda pri pravih naprednjakih ne dogaja več.

Noč je začela bledeti. Jernej je moral prestopiti z glavne proge na stransko in bi moral končno prestopiti še na ozkotirno železnico, po kateri je nekoč spikal vlak z vso svojo šibko silo v skrito dolino.

Prvo presenečenje za Jerneja je bil že tu avtobus, ki je namesto nekdanjega malega vlaka puščal sedaj kot strela za seboj neštete gorske ovinke. Izprva je bil ves vznihčen.

»No, prav lep napredek!« si je mislil.

Toda nič več ni mogel ogledovati pokrajine, kajti v prenapoljenem avtobusu je moral stati in paziti, da ni z glavo preveč zadel ob streho.

Avtobus se je bil ustavil sredi vasi na znamenitem prostoru, kjer je nekoč frnikolal s svojimi mladimi tovariši.

Jernej je iskal z očmi nekdanjo dišečo lipo, toda nobene sledi ni bilo več o njej. Kaj so jo, divjaki, posekali ali se je sama zrušila od starosti?... Na mesto, kjer se je nekoč dvigalo njeno častljivo deblo in preko katerega je raztezala svoje dehteče

(Dalje na 8. strani)

bile znane vse, tudi najmanjši podrobnosti njihove ekspedicije. Treba je bilo samo še videti junake tega nadčloveškega podjetja.

Na potovanju okoli lune so Barbicane in njegova prijatelja lahko preskusili razne teorije o satelitu zemlje. Ti učenjaki so opazovali de visu in si ogledali luno v prav posebnih pogojih. Zdej so znanstveniki vedeli, katere teorije o nastajanju tega nebesnega telesa, o njegovem postanku in o možnosti življenja na njem je treba zavreči, in katere sprejeti. Glede lunine preteklosti, njene sedanosti in njene bodočnosti so odkrili zadnje skrivnosti. Kako bi mogli oporekati tem vestnim opazovalcem, ki so v razdalji manj kot 40 kilometrov opazovali zanimivo goro Tycho, najbolj čudni gorski sestav lunine orografije? Kaj naj bi odgovorili tem učenjakom, ki so s svojimi očmi zrl v vulkansko brezno Platona? Kako naj bi ugovarjali tem drznežem, ki jih je pri njihovem poskusu zaneslo celo nad tisto lunino polovico, ki je dotlej ni videlo še nobeno človeško oko? Imeli so zdaj pravico očrtati meje selenografski znanosti, ki je ustvarila lunin svet, kakor je Cuvier sestavil skelet predpotopne živali. In reči: Na luni je bilo nekoč možno življenje in luna je bila obljubena pred zemljo! Zdej je luna svet, kjer ne more biti več življenja in ga zato tudi ni!

Da bi proslavili vrnitev enega najslavnejših članov in njegovih dveh tovarišev, so v »Topniškem klubu« sklenili prirediti

banket. Ta banket naj bi bil vreden slavljenec in ameriškega ljudstva. Pripraviti so ga nameravali tako, da bi se ga lahko udeležili vsi prebivalci Združenih držav.

S prenosnimi tračnicami so med seboj povezali vse končne postaje raznih železniških prog. Vse postaje so okrasili z enakimi zastavami okraski in na vsaki so postavili mize, ki so jih enako pogrnili in pripravili. Okoliške prebivalce vsake postaje so povabili na pojedino in jih posadili za pripravljene mize po določenem časovnem razporedu. Banketi na posameznih postajah so se namreč vrstili drug za drugim in točen čas njihovega začetka so kazale električne ure, ki so jih do sekunde natančno naravnali.

Za štiri dni, se pravi od 5. do 9. januarja so ustavili vse vlake, kakor je to že ob deljavi navada na železnih v Združenih državah. Tako so bile vse proge proste.

Samo ena lokomotiva velike hitrosti s pripetimi častnim vagonom je v teh štirih dneh smela krožiti po železniških progah Združenih držav.

Po posebni milosti je bil poleg kurjača in strojevodje na lokomotivi tudi spoštovani J. T. Maston, tajnik »Topniškega kluba«.

Vagon je bil rezerviran za predsednika Barbicane, kapitana Nicholla in Michela Ardana.

(Dalje prihodnjič)

NAJBOLJŠI DOKAZ

(Nadaljevanje s 7. strani)

veje, se je postavila sedaj neka dobričina, vlita v bron, slavni poslanec, ki je preskrbel njegovemu očetu službo pri železnici. Stal je ponosno, z eno roko položeno na srce; drugo je imel pa stegneno, kakor bi hotel potipati, če morda ne dežuje.

V Jerneju ni vzbudila ta sprememba prav nobenega občudovanja, temveč je skoro nevoljen le skomignil z rameni.

Njegov stari rodni dom je stal v neki sosedni ulici. Jernej se je ozrl okoli sebe, toda tu ga je zbudilo novo zidovje. Mogočno trgovsko skladišče iz železa in iz železobetona se je dvigalo namesto nekdanje rdeče strehe. In na nasprotni strani je stala sedaj mesto nekdanje kovačije brivnica, kakršnih mrgoli po pariških predmestjih, in nekdanje ozke uličice so nadomestile široke ceste s pločniki. Celo neka tovarna je stala nedaleč od tod ter s svojimi oblaki dima zasmradila nekdanji čisti zrak.

Jernej je nevoljen in kakor omamljen stopil v neko kavarno, kajti zaman je iskal tudi nekdanjo krčmo, ki je dihala toliko domačnost. Tudi ta se je bila namreč prelevila v novodobno kavarno s sobami za tujece.

Nemo je sedel pred čašico konjaka in skodelico kave ter se skušal zbrati. Navezal je pogovor z gospodarjem in ga začel spraševati o nekdanjih sosedih in sošolcih; toda mož je bil tujec in ni poznal nobenega, kar mu jih je Jernej našteval.

Nenadoma se je pa Jernej stresel. Preko popolnoma spremenjene vasi je zadonel glas, čisto enak kot tedaj pred davnimi leti, glas zvonov, ki so pozvajali k veliki maši.

Osorno je vrgel na mizo denar in odšel. Iznad novih streh se je dvigal samo še stari cerkveni zvonik s svojo z mahom poraslo streho. Če bi mogli tovariši sedaj videti Jer-

neja, kako je vznemirjen prekoračil cerkveni preddvor s starimi svetniki ter pomočil svoje prste v škropilnik z blagoslovljeno vodo!

Na dnu cerkve je žarel ves v lučkah in cvetju veliki oltar. Zbor belo oblečenih deklet je slavil nebeško Kraljico, ki so jo odnašali angeli v nebo!

Jernej je sedel v klop, kjer je nekoč poklek ob strani svoje rajneke matere. Ko so se preselili v Pariz, niso znali najti več hiše božje in Jernej ni nikoli več stopil v nobeno cerkev, odkar je bil zapustil to-le.

Toda glej, nenadoma mu je postalo zopet vse tako domače, vonj kadila, duhovni-kove kretnje in nabožne pesmi. Ko je dospela maša do vere, je pritisnil že tudi Jernej na ves glas in se sam čudil, da mu je ostal napev še tako dobro v spominu.

Bog njegovega prvega svetega obhajila

Pobalina napadla vozača taksija

V bližini Malega Št. Vida se je na samotni cesti, ki vodi tam skozi gozd, na veliko soboto odigral prizor, ki bi bil končal s smrtjo celovskega taksi-podjetnika Julija Polzerja, da nista dva mimovozeča avtomobilista opazila nekaj čudnega v polmraku, kjer sta dva poldorasla pobalina obdelovala s topimi predmeti glavo nesrečnega Polzerja, z namenom, da ga umorita. Ko sta mladeniča videla prihajajoče ljudi, sta pustila svojo žrtve in zbežala.

Toda ne za dolgo, kajti policija, ki je naglo uvedla preiskavo, je ob sodelovanju z orožniki že naslednji dan izsledila oba mladostna zlikovca. Sta to 22-letni Hans Schneider in 19-letni Gerhard Komar, oba iz Celovca. Aretiral ju je orožniški inšpektor Johann Strammer v bližini Vernberka,

ga je pričakoval še vedno tu, ga končno našel in ga ni več izpustil...

Ugasnila je že zadnja sveča in razkadir se je že poslednji oblaček kadila, toda Jernej je še vedno klečal v klopi in sklanjal glavo med svoje žuljave roke...

Ko se je vrnil naslednji dan zopet domov, so ga otroci radostno sprejeli, toda on je ostal zamišljen.

»Poglejte, to-le sem vam prinesel,« je končno spregovoril. »Vedve, dekleti, mislim, da bi bilo prav, če bi postali nekoliko resnejši in če mi hočeta narediti veselje, hodita odslej k maši; mama in jaz bova tudi hodila. Kar se pa tiče malega, se bo pa najkasneje v začetku prihodnjega šolskega leta vpisal tudi k veronauku... Morda se vam zdi čudno, od kod to? No, da, to-le sem se naučil na svoji poti; ljubi Bog in vera sta resnična, verujte mi! Samo to se nikoli ne spreminja in nikoli ne preide...«

Prestavil F. Erjavec

Kratke vesti

Do pretepa je prišlo v turškem parlamentu v Ankari tik pred sprejetjem vladnega predloga, da naj poseben odbor razišče delovanje opozicijske stranke. Predlog je bil kljub rokoborbi in boksanju opozicionalnih poslancev sprejet, kajti vlada razpolaga z zadostno večino v parlamentu. Novoustanovljeni odbor se je takoj nato sestal in njegovo prvo uradno dejanje je bilo, da je za naslednje tri mesece prepovedal delovanje političnih strank.

Tisoč nemških vojnih invalidov je demonstrialo na velikonočno nedeljo proti atomski oborožitvi zapadnonemške vojašnice pred vhodom v raketno oporišče ameriške vojske pri kraju Bergen-Hothe v Lünneburger Heide.

Film o »delovanju« zapadnonemškega ministra za begunske zadeve dr. Oberländerja je bil pred dnevi izdelan v Sovjetski zvezi. Kljub vsej naglici je film prišel prepozno, kajti zapadnonemška vlada je spornega ministra že poslala na dopust s katerega se ne bo več vrnil. On bo s prvim majem dosegel starost 55 let in s tem pravico do ministrske pokojnine. Oberländer je bil nacistično usmerjen ter je med vojno bil višji častnik pri nekem SS-ovskem oddelku, kateri je med vojno pobil več tisoč Židov in Poljakov v mestu Lwow.

»Mirovni pohod« so uprizorili na velikonočni ponedeljek v Londonu nasprotniki atomske oborožitve. Spreveda po glavni londonski ulici Trafalgar Square se je udeležilo 100.000 oseb.

Ceno bencina je od 85 na 80 lir znižala italijanska petrolejska družba AGIP.

Konica vsemirske rakete »Discoverer XI«, ki bi se po načrtih ameriških strokovnjakov morala vrniti na zemljo blizu Havajskega otočja, kjer so jo nameravali ujeti, ni ubogala svojih mojstrov, ampak kroži še vedno okoli zemlje, čeprav se je odtrgala od nosilne rakete. Pravijo, da so odpovalde posebne kmarske rakete, ki bi naj konico usmerile proti zemlji.

Filmska ocena

ZNAKI ZA OCENO FILMOV: I = priporočljiv za vse; Ia = priporočljiv za odrasle in zrelejšo mladino; II = za vse; III = za odrasle in zrelejšo mladino; IV = le za odrasle; IVa = za odrasle s premislekom; IVb = za odrasle z resnim premislekom; V = odsvetujemo; VI = odklanjamo; + ga priporočamo; ++ film je res vreden, da si ga ogledamo.

PLIBERK

Sobota in nedelja, dne 23. in 24. IV. 1960: Die unvollkommene Ehe (IVa). — Ponedeljek, dne 25. IV. 1960: Serengeti darf nicht sterben (IIa). — Torek in sredo, dne 26. in 27. IV. 1960: Fahrstuhl zum Schafott (IV).

ŠT. JAKOB V ROZU

Sobota in nedelja, dne 23. in 24. IV. 1960: Die Wikinger (IVa). — Sreda, dne 27. IV. 1960: Gangster, Spieler und ein Sheriff (IV).

SLOVENSKE ODDAJE V RADIU

NEDELJA, 24. 4.: 07,30—08,00 Duhovni nagovor. — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo. — PONEDELJEK, 25. 4.: 14,00—14,45 Poročila, objave. Pregled sporeda. — Kogar zanima. — 17,55 do 18,10 Pomenek z ženami. — TOREK, 26. 4.: 14,00—14,30 Poročila, objave. — Slovenske umetne pesmi. — SREDA, 27. 4.: 14,00—14,45 Poročila, objave. Domači vrt. — Kar želite, zaigramo. — ČETRTEK, 28. 4.: 14,00—14,30 Poročila, objave. — Iz popotne torbe. Pri tujih narodih v gosteh: Italija. — PETEK, 29. 4.: 14,00—14,45 Poročila, objave. — Domači pevci in godci. — SOBOTA, 30. 4.: 09,—10,00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca. — 18,15—18,40 S cveticami te venčamo... (Marijine pesmi)

ALI ŽE VESTE...

... da človeške ribice, ki živijo kot slepe živali v vodah kraških jam, lahko stradajo vse leto;

... da živi v južni Afriki velik pajk, ki lovi tudi ribe;

... da lahko »hudičeva ploščatica«, do sedem metrov dolga riba, čoln, iz katerega so vrgli vanjo ost, vleče za seboj po morju več kilometrov daleč;

... da na rokavskem otoku Manu mačke nimajo repa in imajo mnogo višje noge kot druge mačke;

ŠPORTNE POŠKODBE

Športne poškodbe sličejo v mnogih slučajih poškodbam vsakdanjega življenja, kakor na primer prelomi kosti. Vendar pa se razlikujejo od vsakdanjih poškodb v tem, da gre pri različnih športih za svojevrstne poškodbe, ki se vedno ponavljajo. Tudi uspehi zdravljenja športnih okvar se znatno razlikujejo od uspehov, ki jih dosežejo zdravniki pri zdravljenju navadnih nezgod. Delavec, ki se ponesreči v tovarni, je po končanem zdravljenju zadovoljen, če se lahko zopet vrne k svojememu prejšnjemu delu. Športnik, predvsem tisti, ki tekmuje, pa s tem nikakor ni zadovoljen. On hoče po končanem zdravljenju ne le samo nadalje gojiti svojo športno panogo, temveč hoče doseči tudi svojo prejšnjo kondicijo, vsaj v isti, če ne še v večji meri. Iz tega sledi, da lahko zdravi resnejše športne poškodbe samo zdravnik, ki točno pozna posebnosti dotične športne panoge in dobro obvlada kirurško-ortopedično zdravljenje posameznih športnih poškodb, tako da v resnici zopet doseže poprej navedene zdravstvene uspehe.

Ker je namen športa telesno zmogljivost povečati in ne zmanjšati, je važna naloga športnih zdravnikov in praktikov, da poškodbe, zadobljene pri športu, ne samo dobro zacelijo, ampak tudi preprečijo vse večje športne nezgode. Zaradi tega je potrebno, da izdelajo na tem področju športni učitelji z zdravniki, ki so izkušeni v teh poškodbah, potrebna navodila za športnike, da število te vrste poškodb ne prekorači neprepredljive mere vsakdanjih športnih nezgod.

Pri posameznih vrstah športa se lahko pripetijo zanje značilne športne poškodbe, kakor sledi:

1. Pri nogometu so razen odbojnih okvar pri trčenju dveh igralcev, poškodb pri padcu itd., v ospredju predvsem poškodbe kolen. Nastanejo, če spodrsne igralec na gladki zemlji, predvsem pa, če se obrne del noge v stran, ki je nasprotna upognjenemu kolenskemu sklepu. Ob tej priliki zasučje golenico nasproti stegnici in si poškoduje polmesečna hrustanca, takozvana meniskusa, ki izravnava neskladnost sklepnih ploskev, ali pa si raztrga, sicer redkokdaj, zunanje ali notranje križne vezi v kolenskem sklepu. Ra-

zen tega si nogometiški pogostoma zvijejo ali pretrgajo vezi s krvnimi izlivi v skočnih sklepih. Pri vratarjih nogometnih iger pa so zopet roke, ki so bolj ogrožene. Večkrat pride do izpaha palca, ker mora vratar večkrat vjeti žogo s prekomerno razmaknjenimi prsti na roki, da mu žoga ne uide v mrežo.

2. Pri drsanju na ledu, posebno pri začrtnikih, so pravtako izpostavljeni okvaram skočni sklepi. Ker počivajo noge samo na ozkih, gladkih jeklenih robovih drsalok, se skočni sklepi vedno lahko prevesijo ali zmaknejo, predvsem, dokler se skočni sklepi ne učvrstijo in se ne prilagodijo spremenjenemu ravnotežju. Taki mahe dravi skočni sklepi imajo za posledico padec na trd led s krvnimi bunkami na okončinah in trupu, v nesrečnih slučajih tudi pretres možganov, če butne drsalec z vso silo vznak z glavo ob led. Pri drsanju po zamrznjenih ribniških in jezerih pa moramo paziti predvsem na zadostno debelino ledu, kajti vdoni zaradi pretankih ledenih plasti so vedno smrtonosni.

3. Samkanje ali šport z bobom lahko privede zaradi velike brzine, ki jo dosežejo sankarji, razen običajnih kožnih odrgnin, tudi do prav težkih poškodb na nogah zaradi udarcev ob kamen ali štor, ki je bil pokrit s snegom, ali pa v slučajih, ko skoči bob iz zaledenelega sankališča, se prekucne in trešči sankarje na trdi sneg.

4. Pri kolesarskem športu se lahko ponesrečimo s padcem. Življenje pa je ogroženo v slučajih, ko odpove na strmem klancu zavora kolesa. Če zgreši kolesar pri povečani brzini pedale, mu le-ti lahko grdo raztrgajo in zmečkajo goleni.

5. Pri igranju tenisa je značilna poškodba pretarg Ahilove kite ali mečnih mišic zaradi naglih startov in hipnega zaustavljanja. Takozvani »teniški komolec« ni prava poškodba, ampak kronična trajna okvara, ki lahko privede do vnetja pokostnice tam, kjer začenjajo mišice, s katerimi iztegujemo podlaket, če je igra zelo razgibana in traja dalj časa.

6. Jahanje na krotkem konjičku povzroča v splošnem le malo poškodb, pač pa okvare sedala v obliki oguljene kože in mehurčastih kožnih tvorb, to pa predvsem tedaj, če se naguba spodnje perilo in so

ko sta se pripravljala, da pobegneta v Italijo.

Oba mlada zločinca sta bila na veliko soboto najela taksista Polzerja, da ju popelje v Feldkirchen. Med potjo sta ukazala ustaviti pri neki cerkvi, češ, da si hočeta ogledati pokopališče. Ko sta se čez nekaj časa vrnila in jo vozač hotel vožnjo nadaljevati, so naenkrat začeli deževati od zadaj udarci po glavi, nakar se je on začel braniti. Eden izmed zlikovcev je dejal drugemu: »Vzemi kamen in razbij mu glavo!« Vzrok napada je bil rop in maščevanje, kajti od neke prejšnje vožnje je bil Schneider Polzerju dolžan 1000.— šil. in je nato hotel imeti od slednjega še večje posojilo, kar je Polzer seveda odklonil. Schneider je sicer iz dobre družine, njegov oče je bil častnik in mu je zapustil lepo hišo s tujskim penzionom. Toda ko je fant po dosegu 21. leta starosti dobil pravico razpolaganja s premoženjem, je dediščino kmalu zapravil in hiša je bila prodana na dražbi. Žena, ki je bila bivša »barska dama«, ga je nato zapustila. Začel se je družiti s Komarjem, ki je tudi sirota brez staršev in je začel popolnoma pod vpliv starejšega in »izkušenejšega« Schneiderja.

šivi hrapavi. Bolečine pri jahanju se pojavijo, če si pretegne jahač mišice, s katerimi pritegujemo bedra in goleni, in pa zaradi draženja pokostnice kolenskih sklepov. Češče so poškodbe, ki jih povzročijo konjevo kopito, padec raz konja, posebno pri tekmar ali ježi z zaprekami in pa padec konja samega, če pride v tem slučaju jahač po nesrečnem naključju pod konja.

7. Pri navadnem plavanju pride le redko do kakih poškodb. Pogosteje so okvare pri skakanju v vodo. Posebno pri skokih z visokega stolpa je učinek sile na trebuh lahko tako znaten, da lahko okvari trebušne organe, predvsem jetra, posebno skakalec, ki štrbunkne po nesreči ali nerodnosti s trebuhom na vodno ploskev. Pri koptanju oziroma plavanju pa lahko pride do najhujših nezgod pri srčnih obolenjih. Zaradi srčnega krča lahko nastopi smrt in se plavač utopi. Pri hitrem potapljanju je izpostavljen poškodbam bobnič ušesa. Ker ne more uhajati zrak dovolj hitro iz sluhovoda, lahko pride do razpok. Mrzla voda, ki priteče nato skozi počeni bobnič v srednje uho, vpliva neugodno na statični organ v notranjem ušesu in potapljač se ne zaveda več, kaj je zgoraj in kaj je spodaj — kar je posledica motnega ravnotežja. Na ta način pride tudi do vrtoglavice in bljuvanja. Taka neprijetna dogajanja pa lahko preprečimo, če vtaknemo v zunanja sluhovoda koščka vate, ki smo ju preprijili z oljem. Če skače plavač v plitvo vodo, lahko trešči na — morebiti — skalnato dno in lahko dobi težke poškodbe oziroma rane raztrganine na glavi ali na kakem drugem delu telesa. Pri skakanju v vodo in pri potapljanju je vse kakor previdnost na mestu.

8. Pri športnem mečevanju s flobertom, z mečem ali s šabljo, ki je zelo zdravo zaradi vsestranskih gibov trupa in okončin, se pripetijo le redko poškodbe zaradi predpisanih zaščitnih bandaž telesa.